UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Saxonia || Et || Metropolis || Alberti Crantzii || Historici Doctiss. Sacrae || Theologiæ & Iuris Canonici Doctoris || celeberrimi, ac Ecclesiæ Ham-||burgensis quondàm Decani

Krantz, Albert

Coloniae, 1574

Saxoniae Liber Septimvs.

urn:nbn:de:hbz:466:1-11453

Visual Library

SAXONIAE LIBER SEPTIMVS.

CAPVT PRIMVM.

INtereà, cùm tristis rumor de capta rursùs Hierosolyma, & declinatione rerum Asiaticarum, Germaniam & omnes Christianas prouincias repleuisset, Imperator conuocans Moguntiam Imperij cœtum, se crucis charactere insigniuit, & cum eo Fridericus filius eius dux Sueuiæ: multi archiepiscopi, plures episcopi, dux Bohemiæ, dux Austriæ, & sine numero nobiles & magnates, ità vt computarentur in exercitu Imperatoris sexcenta millia pugnatorum. Crucis autem legatus à Papa Clemente erat Henricus cardinalis episcopus Albanensis. Erat autem annus octuagesimusnonus post mille ac centum. Priusquàm tamen Imperator abiret, res in Germania pacare contendit: euocato Henrico Leone, qui iampridèm expleto peregrinationis in Angliã tempore, redibat Brunswicum. Ibi enim locum inuenerat, sinente Imperatore, quòd esset peculium eius, à matre, Lotharij Imperatoris filia, prouenies. Euocatus ab Imperatore, nõ contemptis iussionẽ. Euocatur & Bernhardus iã titulũ Saxoniæ præferens, qui cũ illo de possessione Saxoniæ luctarctur: pacẽ inter eos q̃busdã cõditionibus reformare tẽtauit: data Henrico triũ optione, vt aut parte rerũ contẽtus conquiesceret, aut in expeditionẽ cum Imperatore, non sed

sed Imperatoris sumptibus iret, aut omninò ad illius reditum conquiesceret. Henricus præelegit omninò se continere ad tẽpus, quàm vel ire quò nollet, vel honore pristino vlla de parte priuari pateretur. Igitur cũ infinita illa multitudine mouẽs Imperator, multos præire, multos sequi iussos, alios etiam diuerso itinere gradientes, constituto iussit conuenire loco. Inerant pro multitudine mortalium in agmine incommoda multa. Transijt Imperator per Austriã in Vngariã, indè in Bulgariã: Apud Constantinopolim hæsitatum pro diffidentia Græcorum: Nam quos Imperator præmiserat, episcopum Monasterienſem & comitẽ de Nassow, Græculus rex diù detinuit captos, donèc malis vastationum incommodis coactus remitteret, daretq; transitum incolumem, præbẽs etiam nauigia ad traiectum. Sed aliquot deindè maioribus incommodis ex commeatuum defectibus perpessis, hostem habuêre in conspectu: Nam Turcia magna, hoc est, Asia minore, constiterunt: Pugnatum est ad profligationem Turcorum. Indè peruentum est in Armeniam, vbi collocatis ad amnem castris, Imperator meridianos æstus aquæ refrigerio lenire cogitans, inexploratò ingreditur, infelicemq; inuenit exitum, & tanto principe nimis indignum: Nam dum amnem non latum, sed inter montes vorticosum contemnit, nec satis exploratum ingreditur, arbitratus natando facilè in alteram ripam peruenire, vi fluminis abripitur: & priusquàm possit subueniri, oculis omnium aufertur in profundum: Stabat mœstus in ripa exercitus, & quid facerent nescientes, stupefiunt inexpectato magni principis casu. Alij memorant, ab æstu diei & laboris cùm arma posuisset & vestes, amnem in superficie à sole tepidum, sed in imo frigidissimum, cùm tetigisset Imperator, obriguisse

subita mutatione membra: & quod Alexandro ferunt obtigisse, penè emortuum in manibus Imperatorē: Tum verò subitò aquis extractum, paulùm respirâsse, dicentem, Benedictus Deus qui me per aquam regenerauit, si per aquam me de mundo vocat, queri non possum: & paulò pòst cùm æthera suspexisset, fudisse spiritum. Hic erat finis Friderici Imperatoris, qui per annos vno minùs quinquaginta Romanum tenens Imperiū, multis laboribus seipsum ac regni principes, cum subditis implicuit. Sed tum filius Fridericus, vt poterat, mœstum consolatus exercitum, curam excepit ductandi, perueniens cum agmine tanto in terram sanctam. Illius autem expeditionis exitum non prosequor: quòd recenti opere Sebastiani Brant, omnis illa terræ sanctæ iactatio eleganter explicata est: contentus in præsentia Saxonicarum, & quæ illis hærent, rerum commemoratione. Huius tamen Friderici res paulò latiùs sum exequutus, quòd non eadem rerum fide per Italos recensentur, qua abillis, qui rebus interfuêre gestis.

CAPVT II.

DVm autem Fridericus Imperator in expeditionem iret, cœperunt in Saxonia fieri commotiones non paruæ: Nam cùm Adolphus comes Holsatiæ Imperatorem in longinquam peregrinationem sequeretur, Hartwicus Bremensis archiepiscopus, iam, vt diximus, in contemptu suorū agens, Henrico Leoni reddidit comitatum Stadensem: vt Thietmarsos, qui se iam Danis coniunxerant, aliquandò eius consilio & auxilio ad ecclesiæ iura reuocaret. Cúmque Henricus in Stadio moraretur, adiêre illum primores Holsatiæ, illi gratulantes de reditu: Ille loquutus familiariter eisdem, magna illos spe erexit, si operam impénderent, se in

se in Holsatiam reducere. Mouebat illos magna olim principis fortuna, pérque illum magnos se futuros sperantes, dedita opera Hamburgo, Itzeho, Plone, eiectis his quos custodes comes præfecerat, duci aperuerunt. Adolphus autem de Dasle, qui pro affine suo terram regebat absentis, & mater Adolphi cum coniuge Lubicam pro sua securitate sunt ingressi. Henricus Leo, cùm se illi denuò fortuna aperiret, & iam tenuerit Holsatiam, indè arma quãta potuit maxima contraxit. Accesserunt illi Bernhardus de Raceburgo, Bernhardus de Zwelpe, Helmoldus de Zwerino comites, & alij amici eius: Inter quos crediderim generi sui Kanuti regis Danorum arma non defuisse. Primam aggreditur Bardewici vrbẽ recuperare: Sed pertinaciùs illis repugnantibus: nam inerat validum præsidium, quod vrbem pro Bernhardo ducem tueretur: creuit obsidionis labor, & interuenêre pugnantium inuicèm, vt fit, contumelijs plena verba, & facta, vt ferunt probrosa, pro alterno contemptu: Quæ res ducem exasperauit. Indéque factũ est, vt dum fortiùs oppugnaretur quàm defenderetur, vrbs ipsa die apostolorum Simonis & Iudæ caperetur, anno octogesimooctauo post mille centum, & direptioni militum permittitur: Sæuit gladius: Qui supererant cædi, capiuntur milites atq; ciues: Post gladium ignis hostilis desæuit, ità vt ex illo die non resurgeret vrbs semèl euersa: illa illa præclara, & quæ memoriam antiquissimam fertur habuisse: Saxa & lapides indè deuehũtur, vicinisq; vrbibus incrementum præbuerũt. Nam cùm à mari Lubica, ad austrum Luneburgum increscerent, Hamburgum quoquè nonnihil indè sensit incrementi, cùm interim Bardewicum euanesceret: Bardorum olim dixêre vicum. Ego fundatorẽ eius Bardonem veteri Saxonum

nomine arbitror appellatū: indè nomen remansisse Bardewico, quomodò ex Brunone Brunswico. Nam Bardos non vnam quandam gentem, sed generaliter omnem indisciplinatum & barbarum vocant populum. Prima ergò expeditione prosperatus in euersione huius vrbis, conuertit agmen ad Lubicam, illam quoquè oppugnaturus, & si pertinacia mereretur, etiā euersurus. Ciues autem euentum Bardewici veriti, mittunt obuiàm duci, qui cum illo paciscantur: ciuitatē manibus eius permittant, si modò Adolphus de Dasle cum vxore & matre peregrinantis Adolphi, rebus omnibus suis saluis, exire sinantur. Probauit Leo pactum, & recepta ciuitate, mouit in Louenborg, arcem ducis Bernhardi, instauratam post primam expugnationem Adolphi, & cæterorū, vt diximus, comitum: iamnunc Bernhardi ducis dominio subiectam, & magna instantia per mensem oppugnatam, deditam accepit: Pacti tamen qui inerant, vt cum armis & rebus salui abirent. Iam omnis Holsatia erat in manu Henrici, præter arcem Zegeberge, quā fideles Adolphi asseruabāt: Eam iussit oppugnari per Walterum de Blandensile copiarum præfectum, iunctis Holsatis: qui vnà cum illo arcis fecêre obsidionem: sed non ex animo: pœnitebat iam eos transitionis, malueruntq; comitē sequi, quàm Hēricum Leonem. Eggo Stuer vir potens, & qui Adolphi partes tueretur, obsidentibus superuenit, & magno impetu in illos fertur: Turbauit facilè quietos: Insectatur fugientes trepidos, & inter alios Walterum hostium ductorem cepit. Captus autem, arcem cœpit insidere, quam venit oppugnare: nec quiescebat Adolphus de Dasle, quin expedita suorū manu Lubicā, & omnia quæ Henrico parebant, infestaret. Hēricus autem adspirante vêre, validam suorum manū misit in hostes: Prae-

erant

erant copijs eius Bernhardus de Raceburgo, Helmoldus de Zwerino, comites, & Iordanus dapifer: qui egreßi Lubicam, non longè à Trauena obuios hoßtes habuêre: Ibi collata manu fortiter pugnatur: Sed Adolphi fortuna præualuit: Captus Helmoldus, captus Iordanus, Bernhardus vix fuga elabitur: Multi prætereà in flumine merßi periêrunt: Captiui in arcem Zegeberge pertrahuntur: ßed non longè pòßt, ingenti pecunia perßoluta, laxantur: Dapifer, quòd locupletißimus eßet, ßexcentas: Helmoldus comes trecentas argenti marchas perßoluentes, in ßua dimittuntur.

CAPVT III.

REx interìm Hēricus Friderici Imperatoris filius, audito quòd Hēricus egreßus in Saxonia tumultuaretur, præcipuè indignatus, quòd terram Adolphi comitis, qui cum patre ßuo ßanctam inîßet expeditionem, accepißet, concitus mouit in Saxoniam: Brunßwicū oppugnare conatus, ßed per brumam retardatus, non profecit. Indè verò, cùm alia quoquè Henrici præßidia pertentâßet, nec proficeret, conuerßo agmine redibat in Sueuiam: Hartwicum tamen archiepißcopū, quòd malorum incenßor diceretur, iußit ßede ßua proturbari, accedente Bremenßium in eum accußatione. Ille verò à facie eorum ße contulit in Angliam: ibiq; per annum commoratus, cùm rediret, Henrico Leoni ße dedit tutādum. Henricus tamē Leo, interueniētibus Conrado Mogūtino & Philippo Colonienßi archiepißcopis, ad gratiam regis contendit: indixitq; illi rex curiam in Fulda: Quò cùm peruenißet Leo, interuētu dictorū pontificū in has conditiones pacem accepit, vt Brunßwici muros quatuor in partibus deponeret, Adolpho Holßatiā ßuā redderet, arcē Louēborg dirueret, Lubicā p dimidia teneret, & alterā

Adolpho

Adolpho partẽ reseruaret. Et vt firmata pax solida haberetur, filium Ludgerum Hẽricus daret regi obsidem: qui non post multos dies Augustæ vitam finiuit. Henricus autem maior natu filiorũ Leonis, regem comitatur in Italiam, vrbem Romam, & in Apuliam, quinquaginta stipatus militibus. Henricus tamen Leo ex pactis conditionibus nullam impleuit, sperans præsentem regi filium facilè iram eius leniturum. Indè rex Romam petit consecrandus, cùm interim mortuo Clementi Cælestinus surrogatur: qui, vt Imperatoris consecratio minùs properaretur, suam ipse distulit. Romani tamen exeuntes ad regem, hac vsi sunt oratione: Si rex inuictissime Romanũ senatum agnoueris, Vrbem nostram, immò tuam exornaueris ex antiquo debitis cultibus: Insuper si latrocinantes tuos ex Tusculano retraxeris, apud pontificem agemus, vt omnia tua ex illo vota prosperentur. Ille mox præsidium Tusculani abstulit, & Romanos benè sperare de se iussit, super omnibus quæ ad decus & ornamentum Vrbis pertinerent: vrbis Romæ decora ad neminem magìs, quàm ad se, spectare. Romani, adito pontifice, cœperunt obtendere regis potentiam, omnia sua in agris vastari, rapinis & incendijs patére: immminére Vrbi & ipsi pontifici, nî resipisceret, non vulgare periculum. Flexus pontifex, nihil distulit, quo minùs à Romanis cum ingenti honore introductũ regem ipso sacratissimo die Paschæ cum regina Imperiali diademate donatos ex more consecrauit. Intereà moritur Wilhelmus Siciliæ rex, Cõstantiæ Imperatricis germanus. Tancredus autem quidam, cui moriens & thesauros & coronam Henrico Imperatori deferendos mandauit, ipse sibi regnum conatus est arripere. Sed iam Imperator Henricus copias suas adauctas Italorum armis perduxit

in

in Apuliam, vi accepturus, quod iure negabatur. Pontifex autem Tancredo fauere videbatur. Venit in montem Caßium, & adorauit ad cineres diui Benedicti: In radice eius montis apud ſanctum Germanum, Henricus Leonis filius ſe retrahens, Romã repetiuit, & per aquas delapſus, vbi continentẽ attigit, concitus redibat ad patrem. Peruenit Imperator cum exercitu Neapolim, ibi occluſas portas & rebellionem primùm ſenſit: Munitiſſima ciuitas erat: Patebat maris aditus: Obſidio cõtemptui eſt habita: Acceßêre æſtus maligni, & aër noxius Italiæ multos fecit laborare. Mortuus eſt ibi Philippus Colonienſis archiepiſcopus, & in eccleſiam ſuã relatus: & Otto dux Bohemiæ periit, in quibus erat robur exercitûs. Multi prætereà nobiles, & vulgus militũ ſine numero periêrunt. Imperator ipſe deſperabili cœpit morbo vexari, & remeans in Germaniam, rem tum ſinit inexpletam: Imperatrix in manus hoſtium peruenit: Sed tamen non diù pòſt cum honore remittitur. Iam Tancredo res proſperæ erãt: Nam quæ antè Henrico parebant, tum ſe illi permiſerunt.

CAPVT IIII.

ADolphus Holſatiæ & Scowenborg comes, in peregrinatione terræ ſanctæ poſitus, ex recentioribus aduenis cognouit apud Tyrum, terram ſuam ab Hẽrico Leone occupatam: & conſilio vſus prudentiorum, redibat in patriam. In Sueuia autem conueniens Imperatorem, ab illo conſolationem plurimam accepit, & munera pro donantis magnificentia retulit non parua. Contendens autem in Scowenborg, vidit omnes in Holſatiam ſibi aditus intercluſos: Nam Stadium, Louenborg, Boitzenborg, Henricus tenebat: Wandaliam Burewinus Henrici gener ſeruabat. Contulit ergò ſe ad Bernhardum

hardum & Ottonẽ marchionẽ fratrem eius. Erat autem annus circiter nonagesimus secundus. Hi Adolphũ manu valida in Erteneborg perduxerũt: Quem in locũ occurrens Adolphus de Dasle affinis eius, cum quãtis potuit viribus, eum excepit: Aderant mater & coniunx, & lætum læti excepêre. Bernhardus quoq; iunior de Raceburgo, quem nupèr apostolica dispensatione Henricus à clericatu extractum, quòd patri vnicus esset, militiæ reddidit, exosus Leonem, deserensq; patrem, Adolpho se cõiunxit redeunti. Dux ergò Bernhardus, cùm restituisset Adelphum, simul cum fratre marchione redeũt in sua: Commeatus tamen quos adduxerant, Adolpho relinquunt. Prima expeditione Adolphus Lubicã obsidione vallauit: hinc Adolphus, indè Bernhardus sua castra sunt metati, vterq; in sua terra consistens. Inerat vrbi Henrici Leonis præsidium: cui præfectus erat Luthardus de Bergen, vir impiger: Sed cùm aditus & exitus per flumẽ esset in vrbẽ, contempta est obsidio. Adolphus multo labore trabibus & sudibus immissis, fluuium fecit immeabilẽ. Interea cùm sui obsidionem seruarent, ille se contulit ad Danorum regem Kanutum, gratias agens, quòd per absentiam suam solidam illi pacem conseruâsset: quamuis non ignoraret, Waldemarũ regis fratrem cum Waldemaro Slesvviccensi episcopo nupèr terram eius ingressos, accepisse obsides ab Adolpho de Dasle, præsertim quòd terram Thietmarsiæ nunc regno subditam, nõ tangeret. Itaq; rege salutato, redibat ad exercitũ. Inter hæc Henricus Leo copijs coactis per manũ Cõradi Rothen, quem Stadio præfecerat, vnà cum Bernhardo seniore comite de Raceburgo ab Albi mouens, superuenit obsidenti iuniori Bernhardo: & exterruit obsidentes improuisa irruptio. Vndè factum est, vt iunior Bernhardus cum suis magis

magis in fugam quàm pugnam respiceret: & sese recepit in Raceburgum. Exeuntes ciues Lubicēses, intulerunt vrbi commeatus & arma, & quæcunque fugientes reliquissent, & secum introduxêre agmen venientium propugnatorum. Proxima autem luce ijdem egressi in Holsatiam, illam quoquè obsidentium partem sperabant improuisò adoriri: Sed paratiores, àc sperauerant, inuenêre. Igitur occupato vado, quod erat in Zwartow, venientes excepêre: Et licèt pauciores essent numero, virtute tamen præstare sunt inuenti Holsati: Nam commissa pugna, ducales in ciuitatem sunt repulsi. Bernhardus autem iunior, auctus viribus, redibat ad obsidionem in partem australem, paratus excipere, si erumperent: Sed qui intùs pridèm venerant, nè oneri etiã obsessis essent, ad aquilonem nocte egressi, cùm inter medios esset lacus Zwokenisse, ità redire contendebant in terram pacatam. Quod vbi compertum habuit iunior Bernhardus, sciens vbi exeundum illis esset, magnis eò contendit itineribus, & præueniens, illis se opposuit in Zwittenborg ad ripam fluminis Albis: Initoq; conflictu, ex his capit, quorum magna erat pars ciuium Stadensium, & ex eo comitatu. Audiens Adolphus, quem iam infirmitas corporis malè affecisset, lætos suorum successus, recreatus est: & à militibus redemptos ciues Stadenses, remisit in patriam, expromittētes summum illi studium ad oppidum ab Henrici manibus recuperandum cum exercitu. Parauit Adolphus exercitum in Hamburgo, & traiecit in insulam quæ dicitur Gorgeswerder: ibiq; manens, aditur à Stadensibus: nec omninò conuenerat inter eos super postulatis. Comes, comparatis copijs, eas transposuit in vlteriorem ripam Zwingæ fluminis: (Kedingam vocant terram) Ibi incendio grassatur, &

rumor

rumor in Stadio percrebuit, venisse comitẽ ad euertendam vrbem: illum esse, qui captos nupèr ciues gratis relaxauerit, plurimum ex eo sperari posse fauorem, ex Leone nullam defensionẽ: cur calamitati nupèr in acie cæsorum plurimam expectent exaggerari cladem? Comiti deliberant permittere oppidum: Id cùm resciisset Conradus de Rothe, equos sterni iubet, dissimulans consilium: & specie aliena prætensa, commendat ciuibus vrbem, irrediturus abiens. Comes ciuium voluntate oppidum ingreditur, nec distulêre arcis custodes, quin & ipsi pacti incolumitatem & muliebrem supellectilem, arcem tradiderunt. Permisit autem comes vxorem Conradi præfecti, cum omni supellectili abire securam: proloricis virorum, efferentem cumulos thesaurorum. Qui verò Luneburgi erant in præsidio, excursionibus crebris fatigabant comitatũ Stadensem iam comiti parentem.

CAPVT V.

INtereà ciues Lubicenses obsidione continuata laborantes inedia, cùm audirent prosperari Stadio comitem, animis angebantur, incerti quid facerent. Alij Danorum regi permittendam vrbem putauerunt, quòd regnis carere non possent, & eius protectione securi viderentur: Alijs contraria mens erat, arbitrantibus, si hoc facerent, Imperiali banno supponendos, nũquàm egredi posse pro mercaturis. Quocircà Ottoni marchioni tanquàm Imperij vicario, se submittendos putabant. Adolphus vbi hanc fluctuationem animorũ accepit, magis vrgebat obsessos, perpulitq; vt sibi dederem ciuitatem, pacti, vt liberi abirent, qui ducis nomine inessent. Recepta vrbe, ad Imperatorem Henricum Adolphus iter contendit: qui Imperiali decreto omnes ab vrbe prouentus illi confirmauit. Bernhardus autem dux cùm vide-

ru

ret prosperè agere comitem amicum, fortiter & ipse agere constituit, vt arcem à se fundatam Louenborg recuperaret: & vêre primo eduxit exercitū, obsidens arcem, & vehementer oppugnans: sed cùm expugnare facilè non posset, fame constituit affligere continuata circunsessione. Iam fame laborabant, & expectabat securior dux deditionem, & per incuriā passus est delabi ab exercitu quoscunque volentes, cum paucis remanens ad obsidionem. Intereà Henricus Leo immisit clàm expeditos milites per Albim sub manu Helmodi de Zwerino, & Bernhardi de Swelpe comitum: vt aut escas importarent obsessis, aut collata manu soluerent obsidionē: Transierant primo diluculo fluuium, & securitas ducis fecit, vt non aduerterentur, donèc multiplicati, vim intulerūt obsidentibus: nec potuit par esse imparatus præparatis ad pugnam, fugatusq; est dux Bernhardus, & soluta est obsidio. Sed res comitis Adolphi vsque in hanc diem prosperas labefactauit fauor quem impendisse videbatur Swaldemaro Sleswiccensi episcopo, rebellionem molienti regi Kanuto pro corona Daniæ, ad quā se tam natum esse contendit episcopus, quàm ipsum Kanutum: qui cùm esset Swaldemari nouissimè regnantis filius, ipse Swaldemarus episcopus patrem habuit Kanutum æquè regem, qui cum Zwenone in conuiuio cecidit: quod in Dania nostra diximus. Faciebat animos episcopo ad rebellionem moliendam amicorum de Norwagia promptus animus: Itaq; & Adolphus illi inhæsit, placens perindè Imperatori, qui regi Daniæ iam malè volebat, pro inuasa nupèr Swandalia, & recusata Imperio subiectione. Igitur Ottonem marchionem comes traxit in communionem belli: qui veniēs cum expeditis in Holsatiam copijs, regem demorabatur, vt sperabat, egressurum:

& cùm ille diù expectatus non veniret, copias ille suas, fastidio & sumptibus victus, reduxit. Adolphus autem vt se ostentaret Waldemaro episcopo, cum quãtis potuit viribus Eidoram transgressus, populatur ea quæ regis sunt, quæ fuit illi rerum suarum omnium vera subuersio: nam dum ille hostilia exercet in regem, Waldemarus episcopus, cui ille seruiebat, circunuenitur ab his, qui illi rectè consulere putabantur: ponitq; rebellionem, nihil admonito comite: & se in gratiam confert regis, oblitus belli socium. Trahitur perindè episcopus in carcerẽ, & compedibus & manicis ferreis vincitur: hac fretus in Adolphum indignatione rex, simul vt Henrico Leoni socero suo ferret suppetias, mouit in Holsatiam: Sed comes longè imparem se regi sentiens, cùm amici & auxiliares abessent, submissis oratoribus, regem placare constituit: & conuenit tum, vt comes ad compensanda quæ irrogauit damna, mille quadringentas denariorum marchas regi persolueret. Itaq; placatus rex reduxit exercitum.

CAPVT VI.

HEnricus autem Leo, cùm ad recuperationẽ pristini honoris frustrà niteretur, sciens nõ nisi Imperatoris manu tantum vulnus, quod Cæsareus gladius fecit, posse mederi, filium æquiuocum Henricũ iterùm submisit, qui curiam sequeretur Imperatoris: & obseruato tempore, iram leniens, obsequijs gratiam patris recuperaret. Sed dum diù frustrà laborâsset, intento Imperatore ad varias regni perturbationes, alia via conatur se propiùs insinuare Cæsari: Nam comitis Palatini, qui patruus erat Imperatoris, filiam promeruit idem Henricus iunior coniugem, quòd esset procero corpore, magna formæ dignitate, cui mores & stemma nobilitatis responderent. Imperator has nuptias non multũ probauit,

bauit, coarguens familiariùs cognatum, quòd Imperij hostẽ tanta sibi affinitate deuinciret. Sed quia legitimũ vinculũ solui non poterat, Henricus hac via, interueniente socero, cœpit Imperatori fieri cõmendatior. Imminebat tum grandis illa in Apuliã repetita expeditio: erat autem annus nonagesimus quintus: in qua expeditione talem ac tantum se præbuit iunior Henricus, vt Imperatoris largitione, omnẽ soceri sui dignitatem, hoc est, Palatinum comitatum promeruerit. Noua perindè lux in Saxonia oriri visa est, cùm omnes arrectis auribus primam senioris Henrici gloriã per filium restituendã expectarẽt: Bellũ enim quod fuit hactenùs per Saxoniam infestissimũ, tum cõquieuit. Senior autem Henricus iam vicina morte totus ad religionẽ versus, ecclesias in Brũswico cum suo palatio exornauit. Imperator in Apuliam progressus est prosperè agens: Nam mortuo Tancredo regni detentore, sine controuersia admittitur à proceribus, & regni possessionẽ ingreditur: Reperit thesauros abscõditos, & supellectilẽ ex auro argentoq; splendidissimam, reliquias veterũ Normannorũ: qui regnũ illud, quod in Norwagia ostendimus, fundauerũt. Iam Imperatori natus erat filius Fridericus ex Cõstantia Imperatrice, vt fama suscepit: Rediens autẽ Imperator in Germaniam, reliquit in regno coniugẽ ad cõfirmandos vacillantes, & in fide cõtinendos: Ipsa verò per anũ quandam, quæ fuit occultorũ in aula cognitrix sagacissima, reperit thesauros magnos Rogerij regis, & mittens post Imperatorem celerem nunciũ, quid illi de inuentis perplaceret, consultauit. Imperator, vt erat princeps animo liberrimus, remãdauit, de thesauris quod sibi videretur faceret, modò regno consuleret, & in fide proceres conimeret: Illa magnificè pro cuiusque dignitate munera

distribuit, vt sibi faceret deuinctiores. Inter hæc captus est filius Tancredi cum matre vidua & sorore: Capta quoquè Imperatoris Constantinopolitani filia eidem adolescēti desponsata, quam posteà duxit Philippus Imperator, Henrici & germanus & successor.

CAPVT VII.

CVm autem per hæc tempora Hartwicus archiepiscopus Bremensis ad ecclesiam suam, à qua exulauit, Imperatoris gratiam consequutus redîsset: cùm tamen multa clerus & populus in eius destitutione apud summum pontificem & Imperatorē laborâssent, iamq; Bremenses in Waldemarum episcopum Slesswiccensem adhuc vinctum respexissent, non tamē prænaluit molitio eorum, quò minùs Hartwicus diutinam seruans patientiam, finaliter in gratiam Imperatoris reuersus, ad ecclesiam suam sit restitutus. Ciues tamen, qui Imperatoris iam dudùm habuêre mandatum de retinendis archiepiscopi redditibus, non facilè credidêre redeunti, quòd Cæsaream gratiam recuperâsset, quandiù nullas cernerent literas, pristinæ iussionis vinculum relaxantes: quanùis pro ipso faceret assertio Adolphi Coloniensis archiepiscopi, qui hoc literis & nuncijs testificatur. Sed quod non libenter factum audimus, difficulter credimus. Adolphus comes, qui iam comitatum Stadensem, vt diximus, tenuit, Bremam proficiscitur, congratulaturus archiepiscopo, si vera via niteretur: alioquì illi obstiturus. Vbi venit, accepit eum Imperatoris voluntate, amicorum ope, illam ad ecclesiam rediisse: Vndè factum est, vt comes Imperatori gratificans, apud ciues effecerit, vt rerum illi ecclesiasticarum permitterēt administrationem: De redditibus autem sub interdicto & firma Cæsaris constitutis, nihil agere sinerēt. Adolphum autem

autem archiepiscopus, qui hoc ægrè ferret, in faciẽ durissimè coarguit, tanquàm inuasorem rerum ecclesiæ, quòd multa tenere diceretur, quæ essent ecclesiastici iuris: eumq; monuit, vt redderet: ni faceret, excommunicauit. Adolphus sedem apostolicam appellauit. Archiepiscopus congregato suorum concilio deliberauit quid faceret: & placuit, vt non modò in cathedrali sede, sed in omni diœcesi diuina interdicens suspenderet. Comes intereà Adolphus irarum plenus, quòd excommunicationis gladio immeritus feriretur, præsertim interposita appellatione legitima: & ideò qui fauebant, cum illo communicabant, parte altera contendente, non illo solo capite illi interdictum, super quo prouocârit, sed alijs ex causis innodatum censuris, quod comes non fatebatur. Coarguens ingratitudinem episcopi & suorũ, quòd ille comitatum Thietmarsorum pridèm rebellantem, ecclesiæ redintegrâsset, his nunc rebus malè pro obsequio remunerari. Pertæsum est aliquandò ciuitati diuturni interdicti, quòd mortuorũ corpora insepulta, ciuitatem inficere viderentur. Relaxatũ est ea in sorte, vt in maiori ecclesia ecclesiasticum officium perageretur, in cæteris maneret silentium: Turbatio nimirùm grandis, quandò & ipsi canonici inter se diuisi, non vnum sentirent, alij archiepiscopo, alij comiti subscribentes. Ciues comitis partem tutati, eijciuntur vrbe, cùm cæteri dicerent, proditores vrbis in ciuitate non ferendos. Valuit hæc controuersia, quandiù in Apulia aberat Imperator: Vbi ille reuersus est, archiepiscopus sexcẽtis marchis munere datis, gratiam plenam redemit. Comes Stadij comitatum cum tertia reddituum parte, in beneficium accepit ab archiepiscopo: & omnis illa controuersia, quæ dudũ efferbuit, cõquieuit, solutis vinculis ecclesiasticis.

CAPVT VIII.

QVo tẽpore Henricus Leo iam ætate fessus, & qui fortunam expertus vtranq;, diù in terrarũ orbe iactatus esset, plenus dierum, cùm Brunsvico, vt diximus, exornandis ecclesijs, & reparandis pijs vbiquè operibus intentus ageret, in pace quieuit, tumulatus in ecclesia sancti Blasij, quam ipse ornauit, ditauit, & semper coluit. In sepulcro eius Leonẽ fusilem constituerunt, vt cognomini eius, quòd Leo diceretur, responderent. Indè sumpsit occcasionem fabula illa puerilis, quam paucis suprà exufflauimus, de longa peregrinatione, quam fabulator ignorabat, in terrã fuisse sanctã: & indè pudore depositio, liberè effinxit de nauigatione errabunda, de cõsumptis vel inedia, vel alia occasione socijs, deq; duce, cùm esset insutus corio, per gryphonẽ deportato: de pugna draconis & leonis, cũ ille leoni faueret ad victoriã: sequutũ leonem, & ità cum bellua reuersum, principem iam incognitum. Aniles nænias contemnimus in historia, quas neque vllus commemorat authorum, neque vllam habent veri similitudinem: Abeant in tenebras & oblivionem. In idem tempus incidit obitus Bernonis Zwerinensis primi episcopi: nam præcessores eius Magnopolitani dicebantur. Vir erat religionis & amantissimus, & obseruãtissimus, & qui per omnia ferè tempora Henrici, multùm in conuersione Wandalorum laborasset: Sæpè contumelijs pro Christo affectus, periculis multis examinatus, pulsus, cæsus, exhonoratus: in quibus omnibus triumphabat, gaudens quòd dignus haberetur pro nomine Christi illa sustinere: par insigne virorum, qui & temporis perpetuo tractu, & laborum varietate, pro nomine Christi memorabiliter diù in ecclesia desudârunt: Annum fuisse nonagesimumseptimum

tum

tum nonnulli, alij quintum fuisse contendunt, post centum atque mille, cùm in fata concederent, ad meliora translati. Henricus autem pro insigni, quam aliquandò gestabat, gloria, & pro exquisitis in seculo rebus gestis, cum Salomone de vniuerso suo labore, quo sub sole laborauit, nihil est in terris consequutus, nisi memorabilem sepulturam, & memoriam cum laude boni nominis sempiternam.

CAPVT IX.

Dlù nos Fridericus Imperator, & Henricus Leo, principes omni æuo memorabiles, genere Saxones, memorando tenuerunt, quòd rarò pares rebus gestis ea natio protulit, quódque res ab illis exantlatæ, non satis fideliter ab Italicis scriptoribus percenseantur: Nunc Henrici Imperatoris, eo nomine VI. res exequamur: Cùm res Christiana iamdudùm in Asia labefactata defloreret, capta rursùs à Saracenis Hierosolyma, Cælestinus Papa instituit, missis in orbem Christianum legatis delatere, excitauitq; Imperatorem Henricum, vt apud Argentinam susciperet crucem. Idem fecêre Henricus Palatinus Rheni Leonis filius, Otto marchio Brandenburgensis: Sed ille apostolica postmodùm voti commutatione domi substitit. Hermannus de Thuringia Lantgrauius, & walmarus de Limburg, Adolphus de Holsatia, & Scowenborg comes: dux Austriæ, Hartwicus Bremensis archiepiscopus, Rodolphus Verdensis: Quadringenti præterea ciues de Lubica triumphale crucis signũ sequuti, in eam se militiam accinxêre. Sed cùm Imperator ingressus in Apuliã, iam ante omnia per cõradum cancellarium parari iussisset aurum, cõmeatus, naues, milites, perplexitatem eam reperit in regno, quæ perso-

nam eius à peregrinatione distineret. Delatum ferunt Imperatori, quòd Constantia regina, etsi in senium vergeret, occulta tamen ageret consilia subuertendi Imperatoris: vt alium è regno maritū, quem amabat, regem faceret: Iordanum nobilem Siculū ferunt reginæ fuisse gratissimum, & ab ea suscepisse munera, auro, gemmisq; preciosa, vicissimq; sua non minori æstimatione remisisse. Imperator iram non ferens, capi iussum hominem, in sedem ferream igne candentem fecit collocari, & coronam ignitam ferream, clauis capiti eius iussit affigi: Alium Richardum coniurationis conscium, per plateas publicè tractum, suspendio mādauit necari, quia tentauit poculo subuertere Imperatorem. Erat tum septimus post nonagintа annus, cùm diuerso itinere, terra marique progressi peregrini, in sanctam expeditionem deproperant. Adolphus quidem Holsatiæ comes terrestri peruenit itinere, cum his, qui ei se cōiunxerant, ad Imperatorem in Apuliam: qui & ipse ingentes copias auro conduxit, partim etiam voluntaria militia pro Christi honore transituros, sub signis Imperatoris militare cupientes: quibus ipse præfecerat Conradum cancellarium suum, olim ecclesiæ Lubicensis electum, nunc Herbipolensis ecclesiæ episcopum consecratum: Naualis autem exercitus sub Hartwico archiepiscopo Bremensi mare tenebat occiduū. Iuerant Dani, Phrisij, Lubicenses, Bremēsesq; per littora maris Britanici: omnē Phrisiam, Hollandiā, Zelandiā, Flandriā, Franciā, Hispaniamq; præteruecti, ad Vlyxbonā peruenerunt: ibi peregrini à pōtifice loci satis hospitaliter excipiūtur: dimissiq; legunt littora reliquarū Hispaniarū, & flexo in orientē cursu, Bæticam Narbonensemq; prouinciā præteruecti, Siciliam maritimam insulā tetigerūt, ad Messanā vrbē consedentes: ibi iūctis armis,

armis, sub signis Christi contendunt in expeditione ordinatâ.

CAPVT X.

IMperator ipse, sub manu Conradi Herbipolensis episcopi cancellarij sui, sexaginta suorum millia misit: Cui iunxit Adolphus Holsatiæ copias suas: Et felicibus, vt sperabant, auspicijs, in hostilem contenderant. In Cyprum venientes, eius loci regem de Imperatoris Henrici mandato, diademate quod secum extulerat Conradus episcopus coronauit: Nam id anteà, idem rex per literas & solennes nuncios ab Imperatore Occidentis postulauit: contemnens subesse Græculo Constantinopolitano, iamdudùm à gloria patrum degeneranti. Ibi rebus ex sententia constitutis, cùm omnia ritè peregisset Conradus, nauibus repetitis, in Ptolemaidam contendit: Accon tunc vocauêre: Ibi tristi nuncio percellitur de morte Henrici Campaniæ quidem comitis, sed tum regis Hierosolymitani, qui nocte surgens in cubiculo, cùm auras captaret, imprudentiùs excidit à fenestra, & fractis ceruicibus expirauit. Ea tum erat fortuna Christianorum, cùm nouus aduentaret exercitus, vt neq; regiam, neq; regem haberent. Recenter autem Saraceni Ioppen de manu Christianorum tulêre, hoc ordine: Cùm intùs esset Christianorum omnigenûm ingens manus, obsedissentq; Saraceni: cæteris ferociores pro suo more Teutonici erupêre, hostibusq; confligentes, retrò illos pepulêre: & iam victores repetiuêre vrbem: Qui intùs erant, Teutonicis inuidêtes, aut minùs fortè quam vellent, illis obtemperantes, exclusêre, vt ab hostibus conglobatis opprimerentur. Prima ergò nunc peregrinorum expeditio fuit in Ioppen: quod oppidum expugnauêre Saraceni, soloq; deiectum reliquêre. Vbi non repererunt peregrini, in quos gladium distringerent,

redière Acconem: Nam Saraceni victores, cum præda & captiuis, priusq; illi accederent, abiêrunt. Adolphus Holsatiæ comes, qui iã altera vice pugnauit in ea terra, quia illis tum rebus in Asia gestis, non solùm interfuit, sed præfuit, silentio à nobis præteriri non debuit: Nam cæteri qui rem narrant, eô q; nullus erat magnus eius expeditionis fructus, breuiter transeuntes, res fortiter gestas dissimulanter prætereunt. Non est fraudandus noster ille comes laude sua. Igitur peregrini conuenerant Tyrum, quæ cum Accone penè sola remansit Christianis in terra sancta: Ibi speculatis viribus & rebus ordinatis, ad proxima recuperanda contenderant. Sidon olim florens, iam diffisa tueri, ab Saracenis deserta est: Ampla in ea palatia principibus viris digna, cedrini parietes, & preciosa quæq; domicilia tum relicta cernebantur: Transitur ad Sarepta Sidoniorum, nec ibi diù hæsitatum est: Peruenitur ad Baruth: Ibi quoq; oppido relicto, in munitissimam arcem se cum rebus Saraceni recepêre, solis captiuis sub custodia in vrbe relictis. Christianus exercitus terra mariq; diuisus erat: Terrestres copiæ primæ conspiciuntur. Hostes visis pares se futuros arbitrati, cùm maritimos non cernerent, egressi pugnam inuadunt: Christiani excipiunt: Hîc præfectus turmarum insigni vectus equo, huc atque illuc inter ordines volitabat: Strages vtrinq; non parua. Adolphus non passus grassari impunè hostium ducem, proximum compellat Bernhardum de Horstmaria: Vides, inquit, sæuientem, vnà aggrediamur: Dicto citiùs lanceis ex latere inuadunt, eum iumento deiciunt. Ille vir fortis in pedes se recipit, iterùm ascendens: Secundò deiicitur, & inter laborandum, laxatis armis, vulneri locum faciens transfoditur. Capti sunt præterea duò de primarijs, cum multi-

tis

tis alijs captis atq; cæsis : Cæteri se retraxêre & in fugam abiêrunt.

CAPVT XI.

ADnauigabat intereà classis Christiana, & quidam ex captiuis Christianis, cùm vigiles & custodes oppressisset somnus, signum dat è specula, vt inuadant oppidum : Mirantur nautici quis ex oppido vocet, signum ostendens. Sed tamen Dei nutū interpretantes ex oppido, oppugnant : Capto oppido, & arcē expugnāt. Hostes vbi vidêre & ducem cecidisse, & fortissimum expugnatum præsidium, se per nemora & inuios montes fuga sunt tutati. Celebre factum est Adolphi nomen inter omnes ex hac prima cum hostibus congressione. Repertum est in arce armorum & commeatuū plurimum, magno nostris futurum adiumento in hostili terra. Tantum inerat ciborum, vt triennio obsessis sufficere videretur : Tantum armorum, vt duabus, licèt magnis, nauibus exportari non potuissent : Opportunum erat hoc semper Saracenis præsidium, vndè fiebant terra mariq; Christianis incursiones. Decem & nouem millia captiuorum huic Saladino præsentata feruntur ab ipso Syriæ excidentis initio : vbi etiam pro insigni loci gloria Saladinus primùm est rex coronatus, & rex Hierosolymæ pariter & Babyloniæ consalutatus. Cumq; hæc tam prospera fuissent Christianis, triste superuenit de morte Imperatoris nuncium, & cœpit inter omnes trepidatio non vulgaris, cùm alius patrimonio, alius beneficio suo timeret : Nonnulli de æmulis, alij de amicis cogitauêre, nec quieuit tumultus, donèc adunatis principibus sacramēta præstarent, omnes se Imperatoris filio parituros : quæres getē peperit. Indè alia quoq; cura succedit de rege Hierosolymorū surrogādo : Placuit in cōmune, principi Tyri regnum deferre : Ille, accepto honore, relictam Henrici

regi-

reginam, sibi coniunxit matrimonio. Antiochia quoquè Christianis supererat: Aderat eius princeps, & rebus benè gestis, ad sua remeabat. Territi Saraceni, multis de locis cessêre Christianis: Ità ditio Antiocheni quoquè principis extensa est. Thoruttum à Tyro mille passibus distabat, in monte positum, inexpugnabile videbatur: quod fortissima hostium manus tenebat, quotidianis incursionibus Christianam militiam fatigabat. Visum est principibus obsideri: multū diuq; in expugnatione frustrà laboratum. Aderant Saxones plerique, qui in Hercinia fodiendis mineris desudant: Aggressi opus, cuniculis factis, muros subruunt: Territi hostes, circunspiciunt: sed occurrere tanto non poterant periculo: Summa cogitabant: mors, & quidem crudelis, ante oculos: deliberabant, vt interposito colloquio, vitam, si non aliud, paciscerentur: Ad proximos versi, inducias paruas ad mutuos sermones deposcunt, & accipiunt. Vbi ventum est ad colloquium, primùm poscunt, quis sit princeps à quo oppugnentur. Illi referunt: Esse Henricum Palatinum Rheni potentissimi ducis Leonis filium: Eius poscunt præsentiam: Quibus obijcitur: Turbatores estis pacis & veritatis inimici. Illi respondent, de vtroque sibi certa esse colloquia cum principe. Venit, & rogatur ab his, vt interposita pace & fide publica, in medium ducantur principum, facturi deditionem.

CAPVT XII.

HEnricus Palatinus eos deducit: Aderat inter alios Henricus dux Brabantiæ: Ibi ab Saracenis cœpta est oratio, quæ commiserationem efflagitaret: Communem esse Deum, quem vtriq; colerent, ritum diuersum: Illis Abraham esse generis principium: quòd à Sara geniti, Saraceni dicantur, fratres esse, communi pra-

ditus

prædītos humanitate, sub vno patre Deo: humanarum rerum varietate, iam se victos, sæpè antè victores: nunc accipiant deditos, solas vestes cum vita permittentes: In ipsa arce captiuos plurimos cum multis esse thesauris: accepta deditione, abire sinantur, orant: neq; difficilem illis futuram, hoc capto præsidio, duorum proximorum occupationem. Inclinauêre multi vt deditionem acciperent: Alijs ex re visum, vt expugnata arce, terrorem in hostem congeminent: Ità non vnum sensêre. Adolphus comes nonnullos ex contradicentibus perducit ad muros, munitionem ostendit, pericula quanta immineant oppugnantibus, ponit sub oculos, & in sententiā suā partus multos perduxit, vt placeat deditio, modò obsides dent ad implendas conditiones. Retulêre septem ex Saracenis, qui venerant, rem ad consortes: Ibi fit complo-ratio: Resistunt milites in faciem primoribus: nunquàm se viuos arcem hostibus permissuros: Quid enim desit, nesciant: Arma, commeatus, valla, propugnacula. Igitur ex sententia militum conditiones pernegantur: Iterùm oppugnantur, defendunt: & in longitudine temporum defecêre Christianis commeatus: A Tyro petendi erant, nec infirma manu propter incursionē hostium: dimidium misêre copiarum, reliqua parte ad obsidionem remanente. Diù aberant: Timor inuadit Christianos: sed cùm redîsse nunciarentur, recreati sunt: Simul tamen & hoc renunciatur, properare Saphadinum principem potentissimum, cum Persis, Medis, & Assyrijs, & infinita hominum colluuie. Non potuêre non timere, qui apparatum hostium & suorum paucitatem respexêre. Itaq; relicta obsidione, Tyrum atq; Acconem petiuêre: Vulnerati ac infirmi multi (misera facies) relicti, quibus potuêre viribus insequuti sunt. Iā veniente Mar-

tio

tio de patria quandoq; sua cogitabant: & comparatis nauibus, præsertim quòd Imperatore mortuo nemo superesset, qui suppetias mitteret: & in rebus cuiusq; domesticis perturbatio, quæ solet cum nouis surgere principibus, timebatur. Solus Moguntinus & Verdensis præsules remansêre, qui iamdudùm ex Imperatoris decreto ibant coronare regem Armeniæ: qui hoc ab Imperatore dudùm efflagitâsset. Peregit ergò Moguntinus in rege Armeniæ, quod antè cancellarius in rege Cypri: Composuitq; pace sequestra res inter eundem nouum regem, & principem Antiochiæ.

CAPVT XIII.

OPeræprecium est paucis inserere, hoc tempore factam Liuoniæ ad Christi fidem conuersionem pergentem Saxonum, & eos, qui in eam prouinciam mercandi gratia è ciuitatibus Saxoniæ atq; Vandaliæ nauigârunt. Fuit autem primus huius plãtationis author nouellæ dominus Meynerus (alij dixere Meynardum) Zegebergensis canonicus: quẽ eloquiũ Domini inflammauit, vt eidẽ populo infideli pacẽ Domini nũciaret, & paulatìm calore fidei faceret scintillare. Cũq; vir bonus per aliquot annos cũ mercatoribus eò nauigaret, & opere pietatis deuotus insisteret, sensit manũ Domini nõ abbreuiatã, & auditorũ deuotionẽ plurimã. Accedens igitur Bremensem ecclesiam, cui tũ præerat Hartwicus secundus, de negocio pietatis apud eundem atq; capitulum eius verba fecit, nè in vanum laboraret, sed maiorũ authoritate res inchoata procederet. Impartitur archiepiscopus volens viro zeloso euãgelizandi authoritatem: ipsumq; pontificali subuectum honore, mittit in gentem Christo conciliandam. Ipse igitur Meynardus humilis & deuotus, auditoribus suis verbi spargens semina, arguen-

guendo, increpando, magis tamen obsecrando, duritiam gentiliū frangens, ipsorū corda non minùs muneribus, q̄ exhortationibus paulatìm ad quod volebat, Deo annuente, perduxit. Annus erat sextus & octuagesimus post centum atq; mille, cùm in Liuonia primùm sedes episcopalis per Meynardum erigitur, intitulata patrocinio beatæ Mariæ virginis in loco qui Riga dicitur. Et quia idem locus beneficio terræ & aquarum multis donis exuberat, nunq̄ ibì ex illo tempore defuerunt Christi cultores, & nouellæ ecclesiæ plātatores. Est enim terra fertilis, agris & pascuis abūdans, irrigua fluuijs & perindè satis piscosa, & arboribus nemorosa. Multi se in eā operam contulere cū Meynardo, & deindè post illum: in quibus erat vir præcipuus Bertoldus abbas de Lucka, monasterium arbitror Cistertiensium, vbicunq; sit: nam alij annales præferunt abbatem fuisse Griseorum monachorum: quod genus vestium habuere monachi Cistertij. Hic ergò cū laude memorandus, in tantùm ad Christi gloriam efferbuit amplificandam, vt relicto fratrum suorum monasterio, relicta quā habuit sine turba quiete, in peregrinationem se contulerit laboriosam & periculo plenam. Meynardus prior diù consedit in terra, priusquàm gentis linguā perdisceret: firmauit q; sibi ab incursione malorum præsidium in insula fluminis Dune (Kerckholm nunc vocant) arcem, quam modò tenent fratres ordinis Teutonicorum. Sed vbì Meynardus diuturno labore multis periculis cursum vitæ in omni sanctitate, iustitia, & religione feruens pro Christo peregisset, consummatus fine bono, transisset q; ad meliora, Bertoldus ille voluntate archiepiscopi surrogatur episcopus Liuonienſis: Is autem vir ad omnia pro Christo pericula promptus subeunda, accepto q; maligni armis

potiùs

potiùs quàm verbis subigendi viderentur, (exuberat enim & exuperat in omni terra malorum turba gregem Dominicum) arma contraxit quanta potuit in Saxonia, & apud summum pontificem peregit, vt quoniam res Asiæ frigebant, cessauitq; pro magna parte in eam peregrinatio, Cælestinus summus pontifex remissionem peccatorum in Liuoniam pugnantibus conuertit: Vndè excitimulti vtriusq; ordinis viri, & ecclesiastici & seculares, in sanctam se militiam cum Bertholdo episcopo protinùs accinxerunt. Prouecti nauigijs in terram, opposuêre aciem venientibus ex aduerso rebellibus fidei hostibus: Vbi iam ad conflictum ventum erat, episcopus ferociori quàm regere posset, iumento deiectus, fertur inuitus in medios hostes, ibiq; confoditur anno octauo & nonagesimo post centum & mille.

CAPVT XIIII.

ALbertus illi Bremensis surrogatur canonicus, vir ingenio acer, & ad omnem pro Christo laborem impiger: ætate iuuenis, manu & animo æquè promptus. Is apostolica fretus indulgentia, in omni maritima Saxonia atque Wandalia, crucem & ipse prædicauit, & per alios fecit prædicari: & per annos triginta indefessus laborans, per brumam versatus in Germaniæ littore, collegit militaturos, quos primo vêre dum mare peruium esset nauigans, transportauit in terram, æstatem totam pugnantes in hostes: Autumno quidam redière: quidam etiam per brumam substitêre: Redibat ille iterùm atq; iterùm, deuehens ac reuehens milites multa peregit in ea terra ad Christi laudem. Hic est, qui Rigam vrbem primus muris sepsit & communiuit: Aliquot pontifices in eam terram & duces in eam secum vexit militiam, milites sine numero, ciues ac mercatores, in hostili-

negocio militantes pro Christo. Multi cæsi terram suo sanguine sunt mercati: Sæpè perpulit hostes crucis Christi, obsides dare, pacis subire conditiones: Denique efferuescente multorum deuotione, nouum inter se ordinem Crucegladiatorum fratrum erigere deliberauerunt, spe confirmationis apostolicæ sequuturæ. Erāt eius professionis duo post inuicèm magistri: Indè tamen, cùm in Prussiam peruenissent fratres Ordinis Teutonicorum, implorati venerunt in Liuoniam, & statìm absorbuit ille Gladiocruciatorum ordinem, & transierunt volentes in professionem Ordinis beatæ Mariæ Teutonicorum: qui vsq; hodiè tenent terram. Sed statìm ab initio de dominio terræ exortum est certamen inter episcopos & fratres memoratos: quod durauit ab illo principio in nostra tempora, duraturum in finem: cùm Ordo non contentus tertia parte prædiorum, quæ illi initiò permissa est ab episcopis, iam penè duas occupauit, ecclesia vix tertiam retinente, de qua etiam nunc non satìs quiescunt: Plura tamen præclara facinora fecêre in gentē viri fortes. Accessit rex quoq; Daniæ Estoniā à mari impugnās, firmans vrbem hodiè præclaram Reualiam: quæ in testimonium primæ conuersionis ab regibus Danorum episcopatum seruat Metropolitano in Dania subiectū. Res autem in ea terra gestas, nec professio nostra continet, & alibì quidem suis in annalibus tenent Liuones: In prosequutione tamen, vbì opùs euenerit, interseremus. Ordinis autem Teutonicorum primordia, & in Wandalia diximus, & quod deesse videbitur, infrà ad tempora Friderici II. quandò ille meruit Ordo Apostolicam confirmationem, differemus: nunc hoc solum commemorare contenti, quòd Liuonia conuersionis suæ authores lingua testatur fuisse Saxones: Illi enim nunc habitant: Illi

Ordinem fouent: Illi tenent vrbes, & rusticum populum in extrema seruitute, quod dura eius ceruix fertur deposcere, gubernant.

CAPVT XV.

OTto eius nominis IIII. Henrici Leonis filius, annitente Adolpho Colonienſi archiepiſcopo, & fratre Ottonis Henrico comite Rheni Palatino, rex Romanorum creatur, aduersùs Philippum Henrici fratrem, Friderici filium Imperatoris, quem Papa non amabat. Agebat tum Otto in Pictauia, bellis pro rege Anglorum auunculo ſuo implicitus: Qui vbì audiuit nepotis promotionem, magnis miſsis theſauris annititur honorem illius attollere. Mittuntur obuiàm Ottoni ſolennes nuncij, qui deducerent euntem vſq; Coloniam. Prima in Aquiſgranum noui regis expeditio, quòd illic eſſet coronandus, & ciues Imperatori mortuo ſeruientes, ante principum concordiam portas tenuêre clauſas: Sciebant enim alios aliud ſentire. Sed multis inibì factis laboribus & impenſis, ad ſummam, vt ferunt, octuaginta millium, ciuitatem obtinuit: Ibiq; per Adolphum Colonienſem archiepiſcopum eſt conſecratus. Et vt ea electio eſt inſinuata ſummo pontifici, eam pronus confirmauit, magìs in Ottonem quàm Philippum inclinans: quod declarat decretalis Venerabilem, de elec. Philippus tamen à maiore principum numero ſurrogatur Henrico fratri, patriq; Friderico: Nam & Imperialia inſignia in manu eius fuêre. Tenebat autem robur Imperij maximum per Saxoniam, Sueuiam, Bauariam: cuncta penè præſidia in poteſtate illius erāt: Ottoni ſola Colonia cum quadam Weſtphaliæ & Saxoniæ parte patebat. Philippus aūt, congregato magno principū & pontificum cœtu in Moguntiā, ibì conſecratur per dominū Tarentinum, con-

conniuente capitulo maioris ecclesiæ: Nam Conradus Moguntinus archiepiscopus adhuc aberat in peregrinatione terræ sanctæ. Ibi regina Imperatoris Constantinopolitani filia, pridèm Tancredi filio desponsata, iungitur Philippo, regio diademate non coronata, sed circulata processit: Id autem quale sit, nouerint aulici: ego quod in annalibus lego, fideliter expono. Ibi duci Bohemiæ regia dignitas primùm accessit. Coactis ergò viribus Philippus per Rhenum copias deduxit, mouens in Ottonem: Secularis quidem potentia cum Philippo videbatur, sed ecclesia Romana stabat pro Ottone: Nam nulli archiepiscopo pallium dabat pontifex, nisi Ottoni inhæreret. Fuêre tamen qui se clàm illi subducerent, & Philippo inclinarent: alij etiam apertè rebellionem ostenderunt. Ità tumultuatum est per vniuersum regnum. Sed cùm deduceret Philippus copias suas cis Rhenum, ad Mosellam ei occurrit Otto, & traiectum illi prohibens, confligebat viriliter: Cecidêre vtrinq; multi, sed ex Bohemis plurimi: Præualuerunt Ottoniani, & transitum interclusêre: Frustratus ea vice Philippus, petentem regem Bohemiæ in sua dimisit. Conradus interea à Moguntinus de Antiochia reuersus, mortem obijt: & facta est diuisio in electione. Nam qui Philippo studebant, Lippoldum quendam elegerunt, prædijs, & arcibus, & cunctis regalibus in manu eius traditis: Qui autem paruerunt ecclesiæ, Sifridum à summo pontifice confirmatum prætulerunt. Per quæ etiam tempora mortuo Ludolpho archiepiscopo Magdeburgensi, Albertus maior ecclesiæ præpositus surrogatur: Is sedem apostolicam petens, quòd æmulos pateretur, confirmationem suam ipse peregit, regiá; Ottoni subscripsit.

CAPVT XVI.

ABerat tum rex Otto Saxoniæ, cùm Philippus omnibus viribus contenderet in Brunſwicum, vrbemq; arcta cinxit obſidione. Henricus autem frater, qui in vrbe fuit, fortiter eam defendit: ſed tamen obſidentes adeò perurgebant incluſos, vt intenti oppugnationi, quam ad auſtrũ Philippus faciebat, minùs alia loca tuerentur: Vndè factum eſt, vt circa ſanctum Aegidiũ hoſtes murũ tranſgreſſi, iã pontẽ occuparent: Sed conglobati ciues, iaculis laceſſiuêre, vt repellerent. Interìm latrunculi monaſterium diripuêre, ſed ſacrarium deluſi non inuenerũt: Cõradus tamen cãcellarius Herbipolenſis epiſcopus, vim fieri eccleſijs phibebat: Sed in longum tracta obſidio, magìs obſidentes q̃ obſeſſos fame affligit. Nam qui foris Ottoni militauêre, itinera ſeruantes, nihil aduehi permiſerunt: Vina cereuiſiamq; fluere cerneres, vaſis per incurſantes confractis. Itaq; qualicunq; tum prætenſa ſpecie, Philippus reduxit exercitum, ſine magno vel honore, vel emolumẽto. Quàm ſanctè colunt ciues in ea vrbe ſanctũ Authorẽ Treuerenſem quondàm archiepiſcopũ: quẽ Gertrudis Egberti nouiſſimi Saxoniæ marchionis ſoror, cùm monaſterium inſtrueret, multis vix precibus à Treuerenſibus impetrauit, ibiq; preciоſo ſarcophago cum Thebæis martyribus collocauit: Hic pontifex Treuerim ab Hunis ſua ætate, dum viueret, tutatus, ſuis precibus apud Deum, creditur vrbem, in qua nunc requieſcit, magnis meritis nunc quoq; tueri: Vndè in conſuetudinem deduxêre, vt quotiès vrbs illa hoſtili timore perurgetur, circunferre reliquias, hymnis, orationibus, ieiunijs & eleemoſynis, eius ſuffragia depoſcentes: Compertumq; eſt, & multis vicibus comprobatum, non illum fruſtrà implorari: qui ſemper inuocatus aſſit meritis

meritis tutatus cultores. In hac verò oppugnatione, visus est sacra veste in mœnibus gladiū vibrare nudatum: idq; ab hostibus animaduersum, Philippo ferunt perlatum: cùm illi diceretur, frustrà vrbem oppugnari, quam superi tuerentur: Ipsum verò regem miraculo conterritum, soluisse obsidionem. Facta est deindè partibus Ottonis quædam accessio per hunc modum: Odoacer rex Bohemiæ, legitima coniuge repudiata, aliam duxit ex Vngaria: Qua de re in irā versus Otto Misnensis marchio, frater repudiatæ, & dux Saxoniæ Bernhardus, Philippo coniunctissimi, effecerunt, vt Odoacro adultero regnum ademptum traderetur Theobaldo puero Theobaldi filio, qui literas Magdeburgi persequeretur. Tulit eam rem indignissimè rex, & Hermanno Thuringiæ Landgrauio fœderatus, in Philippum pariter versi, ad Ottonem transiêrunt, à quo Northusen & Molhusen idem Hermannus in beneficium accepit, & permansere ex illo die cum prouinciali comite Thuringiæ vrbes memoratæ in hodiernum. Philippus autem armis vsus sui Lippoldi Moguntini apud Erpesphordiam (sic enim inscribitur in annalibus, quanuis Erphordiā dicimus) copias collocauit: indeq; Thuringiā omnem latè populatur. Bohemi in diuersa parte militantes, crudele genus hominū, sancta ac prophana in æquo constituunt, nihil religiosum etiā tū habentes: Aetate nostra exuberante, omnē ferociā per schismata, quæ fouent, ostendūt. Erat tū quoq; aliud genus hominū æquè in armis formidatū, (Valuos dixere) vndè autē fuerit, non satis explicatur. Misera Thuringia inter manus laceratur & hostium & amicorum. Quod reliquum fecêre milites Philippi, id Bohemi eos insequentes ad imum eradunt. Sedecim virorum ac mulierum monasteria igni ferroq; subruūtur:

abacta præda, nobiles Christi sponsas sacras virgines, equorum faleris tractas alligârunt, ludibrioq; habuerunt, corpora contaminantes, animas polluere haud poterant: Singulare genus martyrij. Sacris vestibus ludibrio sunt abusi: pro camisia albam, pro cingulo stolam, pro chlamyde casulam in expeditione gestauêre: Altaris pallas equis pro velamento induêre. Rex interim Otto reuersus in sua, nondùm dimisso exercitu, ædificauit arcem munitissimam Herlinberg: vndè Goslarienses, qui illi aduersa sensêre, nimis sunt afflicti, ità vt multis de ciuitate fugientibus, pro magna parte deserta haberetur. In oriente quidem arcem nouam, ad occiduum verò Lichtenberg habens, intercluſos sensit omnes ad se aditus: indeq;, quod necessè fuit, inedia laborabat: Sed tamen Hermannus Hartesburgi comes, pro Philippo sentiens, arcem Lichtenberg armis cepit, soluitq; famem ciuitatis, rebus inuectis.

CAPVT XVII.

PHilippus rex in Ottonem vndiq; vires comparans, ducere iterùm constituit in Brunswicum: Hoc sciens Otto, copias & ille conscripsit in Saxonia, & educens iuxta Goslariam, venientẽ constituit excipere Philippum: erat in castris fratris Henricus Palatinus Rheni cum magnis copijs, quas de Stadio, deq; Oldenborg, & finitimis locis contraxerat. Philippus rex iãdudùm Henrico minatur, nî relicto Ottone, sẽ sequatur, Palatini dignitatem se in alium collaturum: nõ diutiùs passurum, vt suis ab illo viribus oppugnetur. Mouit Henricum tantæ rei comminata iactura: Itaq; fratrẽ Ottonẽ in castris cõpellans, Ego, inquit, mi germane, iãdudùm tibi cũ magna rerũ mearum, vt nôsse te credo, militaui iactura: audis quæ hostis minitetur: rerum mearũ summũ discri-

men

men imminet: Itaq; nisi me aliqua parte paternæ ditionis sustuleris, non video quibus modis & sumptus perferã in exercitu, & comminata discrimina euadã: Parũ est quod ex te volo: vt quoniã vniuersum Imperiũ iã propè tibi paret, exile fuerit, si cũ Brunswico vrbe arcem mihi liqueris Lichtẽberg, in reliquum tibi fideliter, & vt semper ex animo militaturo. Rex Otto excepit his verbis: Sine frater, nè res difficiles in turbam voces: cernis quibus implicer laboribus ac difficultatibus: fauerit Deus, & propitia fortuna, non hoc solũ quod nunc poscis, sed feres ex me multo grãdiora, modò quod instat agamus: hostis adest, iunctis armis occurramus, victores æquiùs ista partiemur. Henricus iam animo auersus à fratre, nisi quod posceret. ilicò permitteret, ex fratre hostem expectaret. Non potuit ea comminatio flectere regẽ: Henricus cum copijs suis, multis collachrymantibus, ad Philippum transiuit. Rex Otto, vbi auctas hostiũ copias, suas vidit imminutas, reduxit exercitũ Brunswicum, præstolari cõstituens ibi hostiũ aduentũ. Interim verò Goslarienses multa à Brũswiccensibus incõmoda pertulêre: Capiũtur mercatores: subuertũtur argentariæ casellæ: Sed & de arce Lichtẽberg nõ paucas fecêre excursiones milites Philippi. Aberat iã rex Otto, & Gũcelinus dapifer, cũ domini sui absentis partes cuperet adiuuare, coactis quãtas copias potuit, Lichtẽberg arcẽ obsedit: Sed cùm frustrà esset oppugnatio, nemine hoc prospiciẽte, exercitum vertit in Goslariam. Ea suis fisa munitionibus, minùs vigilabat: Vndè factum est, vt repentino hostium incursu caperetur. Qui inerant milites, aliquandiù restitêre: Sed vbi superiores essent hostium vires, fuga sibi consuluerunt. Direpta ciuitas miserè: exportata præda vehiculis: vix diebus octo vndecunquè

contractis euectionibus poterat exportari: ciues in captiuitatem pertrahuntur. Alij igne vrbem concremare, alij templa subuertere, & ornamentis spoliare constituunt: Sed meliore consilio ciues dedêre obsides: seruataq; est vrbs aduentui regis. Ille rediens, illis collaudatis, victoriã gratificauit, de eo quod fortiter fecerãt: ciues restituit, ac multã prædã iussit reuehi: Ea in reliquũ vrbe vsus fidissima. Parabat intereà Philippus secundam in Thuringiam expeditionem: & obsesso oppido Wizzensi in vmbilico terræ, Hermannũ coarctauit. Ille respexit ad Odoacrem regem Bohemiæ: qui veniens cum copijs in Thuringiam, cùm audiret vires Philippi, non ausus conferre manum, de reditu cogitauit. Sermonem contulit cum Ottone de Landesberg marchione, vt eius interuentu in gratiam Philippi rediret: Non abnuit ille: Sed cùm in ea expectatione res esset, Bohemus sublatis signis redijt in terram suam. Hermannus relictum se cernens à rege fœderato, in gratiam Philippi se per amicos retulit: veniensq; in conspectum, se proiecit ad pedes, orans. Rex, exprobrata illi perfidia, diù passus est iacere supinum: Cùm à circunstantibus rogaretur, leuabat, & in osculum admisit. Rex autem Bohemiæ ità ab æmulo, quem ei Philippus obiecit, extenuatus est, vt vix illi dimidiam regni reliquerit.

CAPVT XVIII.

DVm ea in concertatione regum pro summa Romani Imperij gererentur, non defuerunt Nordalbingiæ nostræ labores. Nam dum Otto Brandenburgensis marchio, quasdam Wandaliæ regi Danorũ subiectæ partes inuaderet, quod in Dania & Wandalia scripsimus, Adolphus Holsatiæ comes, Ottonis quoàd poterat partes adiuuabat: quæ res regem Danie Kanu-

Kanutum in comitem vehementer exaſperabat. Erat tum annus primus poſt mille ducentos, cùm rex in Adolphum duceret: Nec impiger ille, ad Eidoram fluuium, collectis armis, regem demoratur: Aderant illi auxiliares: Otto marchio de Brandenburgo, Hartwicus Bremenſis archiepiſcopus, Simon de Tekeneborg, Bernhardus de Welpe, Mauricius de Oldenborg comites: Hos copiosè commeatibus abundeq; aluit, multis mirantibus, vndè tantis ſufficeret exercitibus: Diremit Eidora diuerſos hinc atque indè exercitus, nec alter ad alterum tranſibat. Prior rex vbi vidit copias hoſtiles tam multiplices, ſciens neque diù, neque crebriùs tantum conflari poſſe exercitum, ſuum agmen reduxit. Quo tempore comes cœpit veterem Reinoldesborg arcem renouare, quæ porta terræ ſuæ eſſet in Danos, & viciſsim in ſe Danorum: Sed vix illam benè communiërat, cùm rex vêre primo, ingenti rurſùs agmine adeſt. Comes autem cùm ſuis viribus impar eſſet, nec tempus contrahendarū aliundè virium daretur, quibus potuit pacis conditionibus tum ſe redemit: arcem dictam, vt erat, regi conſignauit: & perindè pacem eſt mercatus. Rex acceptā quantùs potuit munitionibus firmauit, iam clauem tenens in Nordalbingiam, quotiès ingredi voluit: Sed aliò interim verſus Adolphus cum æquiuoco ſuo Adolpho de Daſle, arcem Louenborg cœpit obſidere: ædificato in aduerſum præſidio Haddenberge, vt fame expugnarēt, quam armis & viribus non poterant: Nam aquis vſus fluminis Albis, naues ex Hamburgo ſubmiſit, quæ & machinas oppugnantibus, & commeatus importarent, hoſtibus earum rerum commoditatem adimerent. Henricus Palatinus Rheni, Ottone fratre iam maioribus bellis implicito, tutari arcem cupiebat, nec poterat. Cœperunt obſeſſi

de deditione verba facere: Misêre tamen clanculò ad regem Danorum, illi arcem offerentes: Ille Rodolphum misit quendam ex Holsatis, qui ad se confugerat, virum armis validum, qui regis nomine acciperet, polliceturq; regem de proximo venturum: Sed priusquàm ille regis mandata perferret, cepêre obsidentes. Quæ res regem acriùs in Adolphum inflammauit. Indè comes accepta arce, in gratiam tamen Palatini peruenit, solutis illi septingentis marchis, & inuestiuit eum Palatinus de patrimonio suo, quod ad Albim habuit: Gamme vocat vsq; in hodiernum diem. Quo tempore facta est illa Wandalorum in comitem de Dasle expeditio, in qua Niclotus princeps ipse occubuit, quam in Wandalia exposuimus: Indè repetatur à volentibus intelligere.

CAPVT XIX.

ACceßit illo quoquè tempore alia regis Daniæ in Adolphum indignatio, quòd ille Thietmarsiam quæ sæpè mutauit dominos, tum verò Danis per Waldemarum, vt diximus, episcopum Sleswiccensem paruit, intrauit, & euastauit. Quo etiam tempore, non satis opportunè propter malitiam dierum, idem Adolphus in suos Holsatos versus, eos ære mulctauit, nõnullos terra expulit, semina renouans veteris inimicitiæ, quòd Henrici Leonis tempore comitem deseruîssent: Pulsi, ad regem Daniæ se contulerunt: inflammâruntq; iam ardentem, vt comitem insequeretur. Habuêre hi quoq; in Holsatia, qui amicorum iniuriam taciti dolerent, vltionem meditati, si quandò se fortuna aperiret. Hoc in rerum statu Waldemarus Sleswici dux, qui Holsatos ad regẽ & se confugientes, in agmine duceret, mouit in Holsatiam. Adolphus impiger occurrit venienti: sed par esse non potuit hosti, quòd Holsati, qui cum eo stare videbantur, non

non satìs fidi putarentur futuri, suorum iniuriam questi. Conflixêre in loco, quem Stilnow vocant, prope Itzeho, & supra est per paruum milliare in ditione fratrum in Bardesholm. Sed tum comes cedens, fuga se contulit in Hamburgum: Progressus dux, Itzeho obtinuit: Zegeberge ac Trauemunde iussit ab alijs suis copijs obsideri: Arx Plonensis, quæ magno fuit partibus comitis præsidio, capta est à ducalibus Danis. Rursùs dux ipse renouato exercitu Hamburgum contendit: eamq; tum vrbem, cùm immunita esset, facilè cepit. Comes Albim transierat: Nam Stadium tum tenebat. Hamburgenses autem, cùm armis certare aduersùs vim regni Danici non præualerēt, honore certabant: Clerus & populus obuiàm progressi, cum quanta poterāt veneratione, excepêre ducem venientem. Sequenti die castra mouens, venit Bergerdorpe: & deindè proxima die mouit in Louenborg. Comes quoquè de Dasle, non ausus expectare ducem, fugit vltra Albim: Arcem Louenborg, quā comitis Adolphi custodes tenuêre, dux obsedit. Renouato præsidio in aduersum Haddenberg, & wittenborg & Godebuch præsidiorū præfecti, duci se submiserunt: Cæteri nobiles obuiàm profecti in Raceburgum: Fortunam sequutus ducem & waldemarus ipse, Lubicam eodem victoriæ cursu contendit. Et quoniam ciues iam dudùm in Scania piscantes, rex propter comitem Adolphum illi aduersantem, cui tum Lubica paruit, in manu tenere videbatur, ciues non ausi se regi opponere: nè omninò primùm captiui in Dania ciues, posteà etiam ipsi sub irato deperirent, duci portas non ausi claudere, venientem cum honore suscipiunt: Omnium ille vrbium, quas vel vi, vel deditione ceperat, acceptis obsidibus, cùm Zegeberge per Timonem Holsatum, &

Traue-

Trauemunde per eiusdem fratrem iussisset obsideri, consignatis cuique pro necessitate armis & commeatibus, Scaconem alium ex Holsatis, comitem Thietmarsiæ declarauit, & fratrem eius Widagum Plone præfecit: Rodolphum in Hamburgo constituit rectorem atque custodẽ: vt qui propter se pridèm exulâssent, per eundem se nunc in locis comitis dominarentur.

CAPVT XX.

ADolphus comes iam iterùm Holsatia exclusus atque pulsus de Stadio, vbì consedit, meditatur expeditione parata sua paulatìm recuperare: Et quoniam oppidum Hamburgum & in conspectu erat, & fidum sibi comes prospexit, eò primùm contendit, vt expulso ducis præsidio, vrbem pro se reciperet. Facile autem fuit volentes capere & superare. Iam pulso Rodolpho tenebat, & animos illi faciebant nonnulli suorum remanentes in Holsatia, qui fidem illi asseruâsse, & in reliquum asseruaturi viderentur. Cúmque arces Zegeberge, Louenborg, Trauemunde, per suos teneret, plenus fiducia Hamburgum pro tempore cœpit communire. Waldemarus autem dux ista persentiens, media iam fermè bruma, quod acciderat, futurũ prospiciens, copias contraxit, duxitq; in Hamburgum: Conuenère Guncelinus, Burewinus, Thietmarsi, omnes in castra ducis: Comes autẽ à spem facientibus suis delusus, quòd ante Christi Natalia, quæ Dani comessationibus celebrant plurimis, dux minimè properaret ad obsidendum: cùm iam nihil formidaret, audiuit omnes vicinæ prouinciæ vires in se commoueri. Glacies quæ Albi nec dùm consistens innatabat, fugam intercluſit comitis: A terra nullus erat exitus: vndiquè concluſus erat: hinc flumine per glaciem crustato, indè exercitu à terris valido:

inter

inter suos agebat consilium, si fortè nocturna tentaretur eruptio: Sed quò perfugeret, qui nusquàm fidum aliquid persentiret? Qui in castris ducis erant, non vsquaquè comiti aduersati, rem pro eo tractantes, in eas conditiones coniecerũt, vt comes, reddita duci arce Louenborg, ipse cum suis liber abiret. In eam rem perficiendam Guncelinus Zwerini comes deputatur: Eius fidei se permittens comes exibat, profecturus cum eo, vt arcem memoratam traderent custodes, qui pro Adolpho tenuerunt, & comes liber abiret. Thietmarsi, vbi sensêre comitem in castris, tumultuantes volebant opprimere eum, quòd infestus terræ illorum sæpè fuisset: Vix potuit viribus Guncelini & cæterorum, quos saluti eius conseruandæ dux prouiderat, incolumis asseruari. Profecti vnà in Louenborg ad implendas pactas cõditiones, ostenderunt custodibus vinctum dominum suum. Iubentur ab Adolpho arcem tradere, negant: rogantur, obsecrantur, contemnunt. Itaque cùm nihil ibi ageretur, comes vinctus per terram suam trahitur in Daniam: Insultauêre Dani, qui odibant: Gemuêre sortem fortissimi viri, qui sine odio iudicabant. Igitur in vincula coniectus, aliquandiù seruatur in carcere cum Waldemaro Slesvicensi episcopo, belli quandoquè socio ac consorte. Interea rex Kanutus cum fratre loquutus, Lubicam intrauit, vrbem nouam, sed floreſcentem: Germanam amborum Helenam cõiugio sociauêre Wilhelmo Leonis filio, germano Ottonis atque Henrici, ex quo solo stirps Leonini generis in hodiernum perseuerat. Lætati sunt Holsati Stormarijq; sperantes quòd in dotem ille acciperet terram Adolphi, vt non cogantur subesse diutiùs Danis. Sed spes eorum frustrata est. Amborum tamen ille sororius, magnis sæpè honoribus ab illis afficitur, magna spe

foue-

fouetur.

CAPVT XXI.

INterim rex Lubicam inuisit vrbẽ, quam magnifecit, honorificè à populo & clero excipitur: Venienti offerunt qui custodiêre præsidium Trauemunde: quod regem ingenti affecit lætitia. Prouinciales autẽ omnes eò confluentes, regem salutauêre, sacramenta pro tempore præstantes: Ille progressus vsque in oppidum Molne, acceptis obsidibus, redit in regnum suum: Dux obsidionem firmat aduersùs arcem Louenborg. Indè verò in Zegeberg quoquè obsidio ducitur in longum: Obsessi sæpè per inuia dilapsi, cibos intulerunt: Quod vbi dux aduertit, firmata vbiquè obsidione, fame cœpit pertentare obsessos: Extrema passi, se continuêre. Sæpè farina in modum calcem proiecerunt, vt victualibus abundare crederentur: Adextremùm, vbi nulla spes supererat, & fames inualuerat, paciſci libertatem & rerum suarum integram possessionem, duciq; arcem consignare, deliberauerunt: Anno secundo post mille ducentos vix in animum hoc induxêre. Priusquàm perficerent, nuncium dux Waldemarus accepit de morte fratris Danorũ regis, & contendens mox in regnum, vt coronam promeruit, benedictione episcopali de more consecratus: & rediebat iam rex anno proximo, vêre primo: & adunatis vndiquè viribus, cùm iam omnia citra Albim essent in manu eius, præter arcem Louenborg, indignum reputabat, si ea sola viribus regni & totius obsisteret prouinciæ. Itaque totis oppugnatur conatibus: Machinæ, catapultæ, balistæ, omnium generum tormenta adhibentur, nec data quies oppugnationi. Sed pertinaciter repugnabant qui tenuêre, infracti viribus, inconcussi minis. Adextremùm tamen comitis domini sui commiseratione colloquium poposcêre: Spondent deditionem facere, si

comes

comes laxetur: Pontifices qui aderant, interposuêre fidem, si arcem déderent, & comes de seruanda pace obsides daret, liberum fore. Igitur rebus eò perductis, dedit Adolphus obsides duos ex liberis suis, & filiū cognati sui Adolphi de Dasle, & filium Henrici comitis de Dannenberge, insupèr octo pueros ministerialium suorum: & iureiurando vtrinquè præstito, firmatum est, vt obsides post annos decem liberi essent. Si tamen rex aut comes infra illos annos decederet, non minùs laxarentur. In has conditiones arx regi traditur. Comes laxatus vinculis, redit in Scowēborg, nusquàm his terris redditus. Intereà concaptiuus eius Waldemarus episcopus in vinculis perdurabat: Sed pietate domini Andreæ archiepiscopi & aliorū, qui pro ipso mouebantur, à captiuitate hoc pacto eximitur: Quia regium, vt diximus, sanguinem trahebat, magni patrimonij hæres, & cōtra regem pridèm se erexit, suspecta eius relaxatio multis ducebatur: Vndè misso ad hoc nuncio per sedem apostolicam, ità decernitur, vt nunquàm in ea prouincia consisteret, in qua regi suspectus esse posset ad rebellionē: & hoc sacramēto præstito ab ipso firmabatur. Rex laxatum misit ad summum pontificem, vt apud ipsum consisteret, donèc apostolica illi prouisio fieret de ecclesia opportuna. Laxatus tamen & à pontifice dimissus, aut clàm abscedens, maturauit, vt ad regem Philippum peruenire: vbi suam iniuriam questus, expectauit adiutorium regis, & vindictam in hostes. Sed hoc posteaquàm electus in sedem Bremensem, apud sedem apostolicā confirmationem non impetrauit: quod diximus in Metropoli.

CAPVT XXII.

PEr hæc tempora cùm omnis Holsatia in manibus esset Danorum, ipsíq; aut iugum ferrent patiēter,

non

non dico libenter, aut gemerent impatienter, magna pars nobilitatis, quæ libertatem amplexa, alienum detrectabat imperium, in paluſtribus & wilſtriæ delituit, vtcunquè opportunitatem præſtolata meliorũ temporum: Adolphus autem impatiens tantarum varietatum, præſertim quòd obſides dediſſet filios, nihil ſe in terra Holſatiæ nouaturum, conquieuit. Sed ferunt annales, nobilem dominã de Deeſt: nec tamen adijciunt cuius fuerit originis, an baronum, an comitum: Sed in arce quæ tum fuerat Kellingdorpe morata, hoc ſibi nomen habebat, vt Deeſtz de Kellingdorpe diceretur: Compertum tenemus, nobilem extitiſſe eo nomine in & weſtphalia familiam, vndè potuit originem ea mulier traducere: alberto forſan Nordalbingiæ, aut cuidã ex maioribus terræ denupta: Res in obſcuro manens, locum facit coniecturæ. Ea fœmina, cùm terra magno Danorũ iugo premeretur, deliteſcerétque Holſati iugum refugientes, acceßiſſe fertur Adolphum olim Holſatiæ, tum Scowenborg comitem: eumq; obſecrâſſe mulier gratioſa & facunda, vt quandò ipſi nec libéret nec liceret oppugnare Holſatiam, vel vnum ex adoleſcentioribus filijs permitteret, qui terram patrum ſuorum præſens gubernaret: eſſe non paruam Holſatorum manum, qui accepto capite, pro libertate decertarent. Comes multa prætenderat quæ illum auerterent: regis potentiam, obſidum ſuorum perniciem, & iuratæ fidei religionẽ. Mulier precando non fatigata, cùm ad omnia promptè reſponderet, nihil formidandam regis potentiam, Holſatorum libertati comparatam: Eos eſſe animos, eam fortunam, vt accepto domino tolerarent omnia: Obſides tuto fore loco, priuſquàm aliquid incipiant: Illum nihil acturum, ad omnia quieturum: Filij auſpicijs rem omnem expediendam,

diendam, quod nihil officeret religioni iurisiurãdi. Flexus mulieris infatigabili instantia, filium illi adolescentiorem permittit Adolphum. Hic est eius nominis in Holsatia quartus, prima adolescentia deuectus in palustria &wilstriæ. Holsati proceres huius rei conscij, præfectum regis Daniæ circunsistunt, iura sua illis permitti deposcunt: Sic expromissum à duce iam rege, cùm arcẽ Zegeberge traderẽt. Ille reijcit cum indignatione precantes: Illi pertinaciter instant, iura sua reposcentes: nam Danicis legibus parére se nec posse, nec velle. Iubet ille ostendi ius, si quod suum habeant: & conuicium adijciens: Canem, inquit, introducam, qui ius vobis delatret. Ità tum iubet conquiescere: Eant, de suo iure interloquantur: se ignorare quæ sint eorum iura: Danorum se legibus de libro notissimo iustitiam cuiq; monstraturum: si minùs nunc ostendere poterunt sua iura, altera vice redeuntes, cùm deliberatiores fuerint, tũ exponant. Et quidem illa vice cõquieuêre, nihil grauius intentantes. Sed ad constitutum diem iam instructiores redeunt: iterùm ius suum restitui magnis clamoribus deposcunt. Præfectus &waldemari regis declarari & ostendi iubet, quale sit quod poscunt? quo libro scriptum? quo ordine defensum? Tum vnus cæteris fidentior, educto gladio: Eccè, inquit, ius nostrum, quod gladio tueri suscepimus. Ille cernens nunciantis fidutiã, murmuraq; circunstantium non contemnens, manifestam vidit rebellionem: & paulatim se ab illis retrahens, in tutiora recepit: Sed illi insequuti, cedentẽ occupauêre, ac gladijs confoderunt. Tum verò munitiones, quibus se continere ab Danorum ira cogitabant ingruente bello, magis ac magis firmauerunt. Oppidum Itzeho ducto ingenti fossato cõmunière: In quod cùm regij præfecti exercitum ductâssent,

nouo iacto aggere, ac ponte facto cùm instarent expugnationi, ferunt excreuisse Storā fluuium per diem bis in eandem altitudinem, vt ponte deiecto ciues tueretur, Danis exclusis: Dies erat proxima natæ virginis Mariæ: Visa est sublimi supra oppidū diuæ Virginis imago, quā sanctè, qui vidērunt, venerati, ex illo die religiosissimè coluerunt. Perseuerat in hodiernū memorandæ rei memoria, appellaturq; hodiè ciuium dies. Exindè verò nihil magnū per aliquot annos gestū legitur, huius adolescentis comitis primæuo tempore. Nam Albertum quendam Holsatiæ comitem proxima tempora monstrabant: qui vndè sit ortus, in annalibus mira taciturnitas: Sed à nobis suo tēpore ostēdetur, quis, & vndè fuerit. Mira scriptorum vel simplicitas, vel negligentia: Comitē ferunt Holsatiæ, sed vti Melchisedech, sine patre, sine matre pueriliter introducūt: nos originem pandemus: Iam hoc cōmonuisse sufficiat. Hoc tēpore rogatu nobilis dominæ, missum in prouinciam adolescentem Adolphum, qui per gradus, quos infrà memorabimus, excreuit in virū maximum, & fortitudine, & religione singularem.

CAPVT XXIII.

INterim verò Philippus & Otto reges, mutuis se viribus attriuêre sæpè concurrētes, & quanquàm impar viribus Otto videretur, exitu tamen prælij par sæpè est inuentus, aliquot vulneribus exceptis, quòd ipse manu promptus sese pugnantibus immisceret. Wilhelmus comes Iuliaci, cum partes Ottonis diù fouisset, auersus, cœpit literis agere apud Philippum, si gratiam aliquam apud ipsum iniret, nôsse se viam, qua Colonien sem archiepiscopum, qui maximè Ottonē tueretur, & nonnullos alios principes, Ottonis lateri detraheret. Constituitur ea de re à Philippo locus ad colloquium: Cōuenit in-

ter

ter eos, vt si quod polliceretur efficeret, acciperet à rege prædiũ, quod sexcentas præstaret annuas marchas. &wilhelmus pollicitus operam, conuenit Adolphũ archiepiscopum Colonienſem: Vides, inquit, quò res vergat: Quid nitimur in aduersum flumen? Totus Philippo orbis consentit: Generis nobilitas, morum probitas, rerũ magnificentia pro illo faciunt: Proindè quò nos Deus ire iubet, nè reluctemur: Placeat tibi consilium meum, vt Ottone relicto, Philippũ sequamur: Hac stat parte iustior causa. His atq; alijs verbis motus Adolphus, &wilhelmo non refragatur: Eoq; res peruenit, vt missis inuicèm crebrioribus nuncijs, Philippum Adolphus Aquisgranum perductum, regem consecraret. Displicuit ea res plurimùm Colonienſi capitulo & populo, ità vt in faciem resisterent archiepiscopo suo: quid tantoperè variaret: ipsum esse, qui Ottonem summo pontifici commendâsset: nunc versa sententia, illum sine causa reprobaret. Cumq; archiepiscopus in cœpto suo persisteret, missæ sunt à capitulo & populo literæ ad summum pontificem, archiepiscopi fluxam fidem accusantes. Vocat Papa pontificem, vt veniat infra mensem & dimidium obiectis responsurus. Ille, neglecto ecclesiæ mandato, domi resedit. Dati sunt iudices, canonicus & duo parochiales: qui cùm legitimè citatũ monerent, vt errrori suo renunciaret, alioquì excommunicatum deijcerent sede sua, & idoneum alium præficerent ecclesiæ ad formam apostolici mandati. Sed archiepiscopus omnia cõtempsit. Ergò cũ non acquiesceret monitis delegatorum, post excommunicationem, interdicto supponitur, & omnibus insordescens deponitur, & Bruno Bunnensis præpositus in locum eius eligitur: Ad quod exequendum maiores personæ delegantur. Libet inserere apostolicam epistolam sub bulla missam.

CAPVT XXIIII.

INnocentius episcopus seruus seruorum Dei, Venerabilibus fratribus archiepiscopo Moguntino, & episcopo Cameracensi, & dilecto filio Scholastico sancti Gereonis, Salutem & apostolicam benedictionem. Vt Adolphus Colonienſis archiepiscopus incidat in foueā quam parârat, & intret impius gladius in cor eius, pertinax ipsius inobedientia, periurium iteratū, & proditio vulgata deposcunt. Ipse enim nec Deum timens, nec reueritus hominem, nec Colonienſis ecclesiæ dignitatem attendens, in offensam Dei, ecclesiæ Romanæ cōtemptum, & suæ sedis dispendium, à se iugum obedientiæ excussit, iuramentum semèl ac iterùm præstitū violauit, & eum prodidit quem creârat. Sanè cùm olim charissimum in Christo filium nostrum illustrem Ottonem, in Romanum Imperatorem electum, coronâsset in regem, & fidelitatis ei præstitisset iuramentū, apud nos multipliciter institit, vt eidem regi fauorem apostolicum impendentes, ratum, quod ipse fecerat, haberemus. Cumq; multiplicatis intercessionibus obtinuisset à nobis, vt in honorem ipsius ecclesiæ Colonienſis, regis deferremus honori, cœpit in eiusdem deuotione tepescere, ac manum suam ab aratro retrahens, occasiones friuolas inuenire à nobis, nè quod plantârat, irrigaret, quatenùs citò aresceret planta eius, cùm solicitudinem subtraheret manus plantatoris. Verùm quia neque qui plantat, neque qui rigat, est aliquid, sed qui incrementum dat Deus, inualuit nihilominùs per gratiam nouus palmes: & cùm extenderet iam ramos suos, & pullularet, vidit plantator inuidus, & inuidit, & non potuit diutiùs occultare virum suum: quia nequam mentem iniqua operatio reuelauit, & arbor agnita est in fructu. Cōmonitus igitur & conuenius

uentus iterùm præstitit iuramentum, quòd eundem regem nunquàm desereret, nec in partem alterã declinaret: sed iuramentum stabilire non potuit mentem illam, quæ innatæ leuitatis vitio fluctuabat. Nos autem sicut non de facili crederemus, quòd vir præditus tãta dignitate sic esset aduersarius sibijpsi, vt quod fecerat, intenderet annullare: nè quid tamen nostræ deesset solicitudinis, ad constantiam eum excitare volentes, & monitis, & minis institimus apud ipsum, & sub quanta potuimus ei districtione præcepimus, vt eidem regi aßisteret, & ad promotionem eius efficaciter adßpiraret, cauens solicitè, nè maledictionem pro benedictione acciperet, si illusisse nobis tam turpiter probaretur. Ipse verò nõ attendens, quòd sicut obedientia victimis antefertur, sic inobedientia idololatriæ comparatur, lora derumpens, in vitium inobedientiæ incidit, & contra præceptũ nostrum & proprium iuramentum, corruptus pecunia sicut fertur, dominum suum temerarius prodidit: & conuersus in arcum peruersum, nobili viro Philippo duci Sueuiæ contra eum impudenter adhæsit. Et nè quid eius præsumptioni deesset, & nè culpa eius aliquo velamine posset palliari, nupèr Aquisgrani, vbì præfatũ regẽ anteà solenniter coronauerat, memoratum ducem publicè coronauit: quanùis excommunicationis sentẽtiam incurrisset, quam in ecclesia Colonienſi coram multitudine copiosa, ipso præsente, ac gerente stolam sacerdotalem in collo, & candelam in manu accensam teneret frater noster G. Rhemensis archiepiscopus, nunc episcopus Prænestinus Ap. Se. legatus promulgauit in eos, qui à præfato rege discederent, & parti alteri adhærerent. Vt igitur Colonienses, qui noluerunt in malo caput languidũ imitari, sed in eiusdẽ regis fidelitate perstiterunt firmiùs,

& persistunt, expugnato fermento veteri, quod voluit tantam massam corrumpere, sint noua consperso, sicut sunt azymi, nihil corruptionis habentes: Cùm iuxta canonicas sanctiones, accusatione non egeant manifesta: vndè nos eius exẽplo, qui absens corpore, præsens autem spiritu, Corinthium damnârat absentem, potuissemus in eum sententiam promulgare: ad maiorem tamẽ cautelam, consilio fratrũ nostrorum, & tam episcoporũ, quàm prælatorũ plurium, discretioni vestræ per apostolica scripta mandamus, districtè præcipientes, quatenùs cũ apud vos sint ista luce clariùs manifesta, dictum archiepiscopum pulsatis campanis, & accensis candelis, singulis Dominicis diebus & festiuis excõmunicatum publicè nuncietis, & faciatis per omnes ecclesias Colonienses, & vicinas diœceses, sub solennitate simili nunciari: Suffraganeos, & omnes vasallos Colonienſis ecclesiæ, tàm clericos, quàm laicos, absolutos ab eius obedientia nũciantes. Quia verò si tantum scelus maneret inultum, quò decæterò posset impunè inobedientiæ vitiũ, periurij crimen, ac proditionis facinus perpetrare: sub eadẽ districtione vobis præcipimus, quatenùs cùm hæc nulla possint apud vos tergiuersatione celari, vos eũ authoritate nostra suffulti à pontificali officio sublatũ, cuiuslibet contradictionis aut appellationis obstaculo remoto, denuntis: nisi forsan infra mensem post factam à vobis denunciationem, ad sedem Apostolicam accesserit iudicandus: his ad quos electionis ius noueritis pertinere, Apostolica authoritate iniungẽtes, vt personã idoneam, quæ tamen congruat oneri & honori, sibi eligant in pastorẽ: Quòd si electionem contigerit aliqua fortè, quod absit, contentione differri, nè bona Colonienſis ecclesiæ possint interim deperire, alicui personæ honestæ ac prouidæ, & potenti, cõmittatis administrationẽ illius. Quia verò illius re-

cleſiæ tãto ampliùs zelamus honorẽ, quãto clerũ & populũ eius deuotiores & firmiores ſumus experti, nè vnitatẽ eius aliqua ſciſſura corrumpat, ſi forſan hi ad quos electio ſpectat, nõ potuerint cõuenire, præcipiatis eiſdẽ, vt in aliquos viros idoneos cõferant vota ſua, ad ſedem apoſtolicam accedentes, cum conſilio noſtro, qui ad eorum concordiam faciente Domino dabimus operã efficacem, vt perſonam idoneam ſibi eligant in prælatum.

CAPVT XXV.

HAnc inſerendã putaui decretalẽ epiſtolam, quia plena eſt rebus gerendis tum, nunc geſtis. Taliter, vt meruit, de ſua dignitate Adolphus eſt eiectus, & Bruno Bunnenſis præpoſitus in eius eſt locũ ſurrogatus: qui à domino apoſtolico archiepiſcopatûs inſignia ſuſcipiens, & cũ Ottone quæ pacis ſunt ſentiens, in ciuitate q̃dem ſubditis ſuis præerat. Adolphus aũt vir nobilis magni generis, quæ foris fuêre, tenuit occupata. Erant qui poſteà pertentârũt animũ ſummi pontificis, vt ad Adolphũ denuò inclinaret, ſed non p̃ualuerunt: Decreta ille ſua cõſeruabat, ſcribens Ottoni regi in hæc verba: Innocentius epiſcopus ſeruus ſeruorũ Dei, chariſsimo in Chriſto filio illuſtri regi Ottoni, in Romanũ Imperatorẽ electo, Salutẽ & apoſtolicã benedictionẽ. Synceræ intentionis affectũ, quem circa promotionẽ regiã habuimus hactenùs & habemus, explicare nos literis nõ oportet, cũ pleniùs hunc exponat affectus, & fideliùs interpretentur mentem noſtram opera q̃ ſcripturæ. Sanè præter opinionem plurium & multorũ conſilia, ſuſcepimus ab initio cauſam tuam, de cuius promotione omnes penè penitùs deſperabant, & ſtuduimus efficaciter promoueri, nec te in articulo illo reliquimus, quo per obitũ inclytæ recordationis Richardi regis Anglorũ auunculi tui videbaris

ab omnibus derelictus: licèt enim nō defuerant, qui multipliciter nos tentârint, vt muneribus & promissis nos à proposito tui fauoris auocarēt, nec prece tamen, nec precio, nec minis, nec alijs rebus poterant inflectere mētem nostram, quin de die in diem ampliùs in tua dilectione ferueret, & ad tuam exaltationē ꝑpensiùs adspiraret. Quanuis autem neq; qui plantat, neq; qui irrigat, sit aliquid, sed qui incrementum dat Deus: gaudemus tamen in eo qui dat omnibus affluēter, quia ei, quod plantauimus & irrigauimus, incrementum benignus indulsit: ità vt granum sinapis quod mulier in horto suo legitur seminâsse, planta nostra in arborem magnam iam creuerit, in cuius ramis volucres cæli, dante Domino, in breui sedebūt, & sub cuius vmbra bestiæ terræ quiescēt. Cùm igitur Dominus dirigat gressus tuos, & firmet de die in diem ampliùs regnum tuū, monemus serenitatem regiam & exhortamur in Domino, quatenùs cùm tempus iam acceperis opportunum, opportunè ac importunè, vigilanter & incessanter insistas, vt bonum principium finis optimus subsequatur, & optatum cōmune desiderium nostrum sortiatur effectū. Foueas in dilectione ac deuotione tua principes, qui te fouēt: vt alios melius ad tuæ serenitatis fauorem inducas: & dum tibi fauor arridet, ad tuæ promotionis prouectionem intendas, nec negligas in aliquo factū tuum, sed omni diligentia studeas promouere. Sanè speramus in eo qui est in se sperantium fortitudo, quòd si denuò profeceris, sicut hoc anno diceris profeciſſe, non erit qui tuo profectui se opponat, vel diuinæ dispositioni resistat. Datum Anagniæ, XVII. Calen. Ianuarij, anno pōtificatûs nostri VI. Hæc idcircò interponenda putaui, vt summum pontificis Romani studium erga regem Saxonem agnoscamus.

CAPVT

CAPVT XXVI.

PHilippus quoq; non cessabat conciliare sibi fauorem plurimorum, posteaquàm Aquisgrani in regem est coronatus: ipsamq; Coloniam infestus persequebatur, & ducem inter alia de Limburg suæ parti inclinauit. Is tum erat ductor Ottoniarum copiarum. Cùm enim Philippus Coloniæ propinquaret, hic dux, qui præfectus erat vrbis, agmina eduxit in Philippum. Aderat ipse Otto cum ducis memorati filio, & archiepiscopo Brunone: Acerrima pugna conseritur: ipso tamen duce segniùs administrante prælium, cecidêre viri quadringenti ex Ottonis parte, multi prætereà capti. Otto ipse vulneratus elabitur cum archiepiscopo & ducis filio, inq; arcem Wassenberg fugiens se recepit. Sed cùm ibi ferendæ obsidioni securus non esset, noctù clàm cum ducis filio proficiscitur, archiepiscopo ibi subsistente. Assunt hostes die postera, & hostem concluisse rati, alacriùs obsident & oppugnant, expugnantq; arcem. Captum archiepiscopum in Herbipolim diuturna captiuitate perducunt. Indè verò cùm Papa misisset in Germaniam componendæ reigratia duos cardinales, in Quedelenborg conuentus agebatur Imperij. Ibi multa sunt ventilata: Sed tamen priusquàm reges conuenirent, cardinales apud Philippum, penès quem difficiliores partes sunt rati se reperturos, agebant, ostendentes illi summi pontificis ad pacem propensissimam voluntatem. Cumq; ille mandatorum fines ex illis scrutaretur, dixêre: Si Bruno captus vinculis laxaretur, & omni captiuitate, tum ipsum quoquè Philippum excommunicatione soluendum. Rex se nullo modo in laxationem capti posse assensum præbere ostendit, nisi ex sententia omnium principum, & præsertim Adolphi, qui propter se pateretur sui honoris detri-

mentũ. Cardinales, quo pacto incertũ, metu, an fauore, munere, an ꝓmissis flexi, Philippũ absoluerũt, Brunone non laxato. Tum ad Ottonẽ quoq; regẽ se contulêre, illum de rebus interpellaturi. Scisciatur ille, quid apud Philippum inuenerint? Respondent, ità rerũ extitisse necessitatẽ, vt illum vinculo soluerent excõmunicationis, vt pacatiore ad reliqua cõponenda vterentur. Excandescens rex, literas summi pontificis, quas ad se clãculò super mandato cardinalium dedisset, protulit: Hæ, inquit, ostendent, si mandati fines impleueritis: Sic enim stetit sententia pontificis: sine vinculo corporali Brunonis, non laxandum spiritale Philippi. Erubuêre cardinales, & benè sperare iubentes Ottonem, redeunt ad Philippum: Ostendunt Brunonẽ omni pacto laxandum, alioquì absolutionem, quam impenderant, euanescere. Inuitus laxauit archiepiscopum: & paucis adhibitis, descenderũt regis in colloquiũ: Ibì multis vltrò citroq; dictis, sine fine disceditur. Philippus tamen intentus rei, eundẽ Brunonem iterùm capi, & in arce munitissima Rodenburg iussit asseruari. Papa, vbì res innotuit, scripsit Philippo, nisi laxaret Brunonem, ilicò grauioribus ipse vinculis teneretur. Cuius rei gratia solutum remisit ad summum pontificem, vt ibì remaneret, donèc Adolpho prouisio fieret: dispensatumq; tantisper cum Adolpho, vt ducentas annuas de teloneo Bunnensi, & tantundem de Colonienſi, & octo stipendia in ipsa ciuitate perciperet: quibus rebus perfectis, Bruno ad ecclesiam suam quietus regreditur.

CAPVT XXVII.

ANnus erat quartus post mille ducentos, cùm iam vniuersa Nordalbingia sub rege Daniæ Woldemaro esset: qui euocatum Adelbertum comitem de Orlemun-

lemunde, omni illum præfecit, quam olim Adolphus possederat, ditioni. Erat is filius Henrici de Orlemunde, qui relictam secundi Adolphi accepit vxorem, ex qua sustulit, vt præsumitur, hunc Albertum. Vacabat tum sedes Raceburgensis, mortuo Isfrido. Diuiserant autem electores sua vota in duos: Nam alij Henricum præpositum virum industrium prætulêre: alij Philippum, prisci pontificis capellanū: Quæ controuersia cùm in longū processisset, contulêre partes arbitrium in Albertum comitem Nordalbingiæ, qui vsq; ad Albim fluuium regis Daniæ auspicijs omnia gubernabat. Albertus autem prætulit Philippum. Hic est ille Albertus, cuius nomen in fastis legitur: sed ridiculè origo siletur: Vterinus frater tertij Adolphi, cuius mater, vt diximus, Henrico paruuli sui tutori nupsit. Hoc erat illud tēpus, quo Hierosolymitani peregrini, capta Constantinopoli, & rege illius oppresso, Baldewinum Flandriæ comitem, Orientis Imperio præfecerunt. Anno pòst tertio, qui fuit septimus post mille ducentos, cùm Hartwicus archiepiscopus Bremensis diem suū obijsset, electorum maior pars (contemptis Hamburgensibus, regi Waldemaro tum parentibus, & perindè in Waldemarū dudùm episcopū Slesvviccensem consentire haud poterāt) eundē Waldemarū elegit, iā Bononiæ literis vacantem. Maior ecclesiæ præpositus, qui & ipse adspirabat ad episcopatū, cùm sciret contemptos in electione canonicos Hamburgenses, & eorum contemptum electioni nociturum, se cum aliquantis in ipsa vrbe Bremam retraxit ab electione, rei exitum prospiciens. Misêre Bremenses ex suo cœtu & ministerialibus solennes ad Waldemarum nuncios, cū decreto electionis. Ille mox cum eisdem sedem petiuit apostolicam. Gratulatur illi summus pontifex, nec tamen festinat confirmare, sciens

esse

esse in itinere qui meliora rerum documenta perferrent. Venêre Hamburgenses, & contemptum sui obiecêre electioni. Venit & Petrus Roschildensis præpositus, literas tamen, quas in itinere prætendit amisisse, nullas præferebat: Sed ostendit iuramentum à Waldemaro præstitum regi: Nunquàm se eo loci considere, quo suspectus posset haberi: Et quis vnquàm locus suspectior esse posset, quàm ille ad littora Germaniæ? Sentiens Waldemarus rei difficultatem, illicentiatus abijt, & ad Philippum regem se contulit. Ille gauisus, mittit eum in ecclesiam Bremensem, susciperuntq; cũ honore. Sequutæ sunt eum excommunicationis literæ in omnem prouinciam: Bremæ tamen diù nemo obtendebat, donèc inter offerentes quidam illas imponeret altari. Rex Waldemarus audito introitu æmuli sui, cum magno venit exercitu illum impeditus: Sed quoniam Guncelinus & Henricus comites de Zwerino regem offenderant, pulso de Grabow arce sua Iohanne Gantz, ad regem profugiente, exercitum misit per manum Alberti memorati in illos: qui arcem Boyceneborg oppugnans confregit, & omnem terram gladio & igne peruastauit. Waldemarus quoquè episcopus se bello in regem gerendo præparauit. Interèa Burchardus maior præpositus, præferens suam ab Hamburgensibus & quibusdam Bremensibus electionem, à rege Daniæ inuestitur: & de oppido Hamburgo, quod regi parebat, duxit in Stadium, idq; oppidum vi cepit: Indè tamen posteà, cùm Waldemarus episcopus exercitum quàm potuit maximum duxisset in Stadium, eiecit Burchardum. Abeunte verò exercitu, Burchardus receptum iterùm oppidum communiuit. Rex autem Dæmæ facto ponte Albim transiuit: In angustioribus credo insularum faucibus: & partium suarum fauori arcem

Hor-

Horneburg firmauit. Hæc breuì transimus, quia latiùs in Metropoli nostra diximus.

CAPVT XXVIII.

PHilippus autem rex, cognito quòd rex Daniæ cum exercitu veniret in fines Saxoniæ, arbitratus illũ quoq; partibus Ottonis æmuli sui accedere, ingentem contraxit exercitum Vngarorum, Bohemorum, Teutonum, & qui tum omnium erant formidabiliſsimi, Valuorum: consedit Bambergæ, adunationem exercitûs sui expectans: cùm interim Otto non minùs se excipiendo hosti, magnis copijs & commeatibus prouisis, & arcium ac oppidorum munitionibus præpararet. Per quæ tempora erat Bambergæ inter Philippi duces quidam Otto de Wiltisbach comes Palatinus, intantùm regi quandoquè addictus, vt filiam ille regis speraret coniugem. Cumq; feris moribus, quòd nimiùm videretur gladio promptus, occisis quibusdam qui regi essent cõmendatiſsimi, à se regem auertisset, iamq; illius filiæ nuptijs desperatis, filiam ducis Poloniæ, quæ materno genere ipsum etiam regem contingeret, deposceret: inq; eam rem literas à rege commendatitias deposceret, exemplar proferens, quo sibi profuturas speraret literas: rex verbo assensus, animo aliud agebat, quòd feroci viro vt filiam, sic cognatam putabat esse negandam: & perfectis iam literis, traditæ sunt poscenti. Ille vbi accepit, vel signo deprehendit, vel animo coniecit immutatas. Itaque seuocans scribam, apertas iussit recitari: nam vir militaris literas ipse non agnouit. Vbi ille vidit literas Vriæ, expauit, dominumq; obsecrabat, nè se cogeret literas interpretari: esse sibi vitæ apertum discrimen, vbi apud regem comperiretur se literas comiti recitâsse. Peperit precami, & animo magis ac magis efferatus, reperit

rit alium, qui literas interpretaretur: Infremuit, vbi audiuit, & tamen nihil dicens, iram, vt potuit, compressit: Stratis equis, redibat in palatium, per media disponens, qui abitū eius tuerentur: & nudato gladio ludibundus ibat per palatiū: Indè regij triclinij fores appellās intromittitur: Ibi quoq; ludens gladiū versabat. Increpitus à rege, quid sibi vellet ensem in conspectu suo vibrare, non esse locum, neq; tempus digladiandi. Respondet ille: Et locus & tempus ensem poscunt. Hoc dicens, regem confodit, vnoq; exanimat ictu. Dum stupent qui aderant, ille dispositis per media custodibus, gladiū versans, eques abibat. Hic erat lachrymabilis exitus regis Philippi, viri mansuetissimi, & qui in diuina religione non segnis haberetur: Apud summum tamen pōtificem paterna illi & fraterna durities oberant. Hic erat annus octauus post mille ducentos, anteà monstratus religioso viro in Raceburgo, quòd finem esset tumultibus ille annus daturus. Doluerunt inconsolabiliter omnes, qui regi illi adhæsêre: Planxerunt, qui virtutem propiùs nouerunt: Sed volat irreparabile, quod præterierat. Waldemarus Bremensis electus, qui multùm sperauerat in Philippo, nunc magna parte spe concidit.

CAPVT XXIX.

REx Otto iam aduenisse tempus ratus, quo de inimicis se vindicaret, prohibitus est à principibus, præsertìm archiepiscopo Magdeburgensi & Bernhardo duce Saxoniæ, rectè rem coniectantibus: melius modestia, quàm vi, rem prosperandam: Nam si violentus institeris, inquiunt, alium surrogabunt æmulum: Sin mansuetè ages, vnus in te omnium aderit consensus. Sequitur rex insita pacis consilia, & in Halberstadio indixit regni conuentum, omnibus principibus euocatis, vt de com-

communi principe & generali pace ageretur. Conuenêre frequentes de Saxonia, Thuringia, Misna, vtriusq; ordinis principes, & renouata electione, eundem Ottonem declarauêre. Aderat electus Herbipolensis Otto, questus iniuriã, & damna ecclesiæ suæ infinita, per Henricum & Philippum fratres, pro qua etiam causa cæsus sit præcessor eius Conradus: nisi incolumitati consuleretur ecclesiæ suæ, non se posse quicq̃ in regno videre immutatum. Multa vltrò citroq; dicta fuêre. Cùm non ex sententia sua illi responderetur, exiens abijsse videbatur: Sed ab amico reuocatus, electioni consensit. Cumq; rex etiam superioris Alemanniæ principes expectaret ad consensum, indixit conuentum aliũ in Francfordiã: Ibi paruêre omnes Sueuiæ, Bauariæ, Frãciæ principes, vnanimi voto regem approbantes. Aderat filia regis Philippi vnica, lachrymosè questa necem immeritã patris in sua domo, ab eo, quem dignitate auxisset: Mouit omnes lachrymans puella: nam & causa, & persona casi, & casoris, simul rei indignitas, commiserationem cunctis extorsit. Fuêre qui lachrymas nõ tenuêre. Motus rex, proscriptione publica damnauit iniquum homicidam: quĩ non longè pòst ab Henrico Caladino, & Vlfonis filio, quem ille quoq; ceciderat, obtrũcatus est ad Danubium, desectumq; caput in profluentẽ proiecêre. Rex puellam in protectionem accepit: & annitentibus cunctis quì aderant, etiam regi desponderi cœpit. Impedimentum erat sanguinis: sed illud apostolica dispensatione tolli poterat. Trecentas quinquaginta arces cum prædijs suis in dotem afferre dicebatur. Ibi quoq; oblata sunt regi Imperialia insignia, quæ ab Henrico Imperatore ad fratrem facilè peruenerint. Orta est noua lux per Germaniã. Erubuêre quibus ludibrio quãdoq; fuit res Ottonis:

quĩ

qui etiam interposito pignore, nunquàm regnaturũ, affirmarent: in quibus erat Franciæ rex, qui, cùm Otto ex Pictauia Franciæ duceretur electus, fertur irrisisse transeuntem: Si enim ille aliquandò rex, inquit, futurus est, accepto nunc ab illo gradario suo, tres illi ciuitates, cùm ad regnum quietus peruenerit, in Francia dabo: Parisium, Stampes, Aurelianum. Qui cùm sermonem ad Ottonem perferretur, facilè ille misit, quem tenuit sonipedem optimum, in eam conditionem: paruum munus regi ab rege futuro: sed vt illius superbiam aliquandò retunderet, hoc pignus deposuit. Anno deindè proximo contendit rex in Aldenburg, alio nomine dixêre Plisnam, vbi ingens tum erat Imperij patrimoniũ. Nam Imperator Fridericus quingentis argenti marchis à comite Rabadone, cum arcibus Lisnæ & Coldus, comparauit ditionem. Aderant Misnenses & Citznenses, Poloni atq; Bohemi, & Vngari: Ibiq; multis finitis disceptando negocijs, & pace iurata, quæ omnibus curis renouata est, rex Brunswicum contendit: vbi sacram Pentecostes solennitatem peregit, ad quam solos familiares voluit amicos conuenire. Aderant archiepiscopus Magdeburgensis, electus Halberstadensis, Hildesemensis, Hauelbergensis episcopi, Corbeiensis, Fuldensis, abbates. Aderat quoq; totus festiuus dux Bernhardus, Lantgrauius, Palatinus Rheni, Misnensis, & de Landesberg marchiones, & wilhelmus dux Luneburgensis: is erat regis germanus, & marchio Brandenburgensis: Comitum non erat numerus: Militum etiam maior multitudo: quibus omnibus honestissimè & abundantissimè de impensa regia est ministratum. In sancta verò die, cùm archiepiscopus Magdeburgensis Misnensem marchionem excommunicatum abire iuberet, nec placari posset

posset vt adesse pateretur, exiuit cum eo rex, nè verecundia tangeretur. Postera die re composita per regem, vnà ad diuinum officium proficiscuntur. Cùm conuiuio pro regia magnificentia excepti lætiores essent, fenestra prospiciens dux Bernhardus, vidit leonem fusilẽ, quem Henricus dux pater, honori suo & memoriæ collocâsset: comiter leonem appellans, ait: Quousq; vertis hiatum in Orientem? desine, iam habes quod voluisti: conuertere nunc in aliam mundi plagam. His verbis omnium auxit alacritatem, solutique sunt in risum vniuersi.

CAPVT XXX.

PRoficiscitur indè rex Otto in Goslariam, vbi rebus ex sententia cõstitutis, peruenit ad cœnobium Walkenrode, vbi à quinquagintaduobus abbatibus est exceptus, consalutatus, & in fraternitatem, quod magni ille fecit, receptus: & ab illis solenniter per dies aliquot procurantur de more commeatus. Herbipolim veniens, vbi conuentum indixit, cum hymnis & laudibus excipitur concinente choro, Aduenisti desiderabilis. Aderant apostolici legati: Hugo Ostiensis, Leo Sabinensis, cardinales episcopi, cum magna prælatorum, principum & nobilium frequentia. Sifridus Moguntinus, Theodericus Colonienſis, Iohannes Treuerensis, Euerhardus Saltzburgensis archiepiscopi: Henricus Argentinus, Sifridus Augustensis, Constantiensis quoquè, Otto Frisingensis, Manegoldus Patauiensis, Henricus Ratisponensis, Ludolphus Basileensis, Heribertus Hildesemensis, Iso Verdensis, Halberstadensis, Hauelbergensis episcopi: Cono Elewangensis, Fuldensis, Hersfeldensis, Corbeiensis, Prumensis, Herbipolensis, abbates: Odoacer rex Bohemiæ, marchio Morauiæ, Lupoldus Austriæ, Bernhar-

dus Saxoniæ, Ludouicus Bauariæ, Bertoldus de Saringia, Lotharingiæ, Brabantiæq; duces, marchio Misnensis, de Landesberge Conradus, de Brandenburgo Adelbertus, & alij quãplures. Rex solis, quos diximus, prælatis & principibus in consilium euocatis, ità proloquitur: Arbiter cæli Deus, qui etiam suscitat de puluere egenum, vt cum principibus sedeat, & solium regni teneat, quiq; olim inter fratres contemptum Dauid ad regnum prouexit, is per solitam sibi clementiam non respuens nostram humilitatem, quem reprobauerunt ædificantes lapidem, ille constituit in caput anguli: Nunc ergò diuinæ parentes iussioni, non refragamur, vestrum præsertim cernentes in nostra assumptione consensum. Tales nos propitio Deo geremus, vt neminẽ in hoc cõuentu suæ vocis pœniteat: Nuptias inire suademur à multis: In conspectu nostro est omnis regni nobilitas, de illustrissimis domibus vel vnã inueniamus regio dignã thalamo: Multorum audimus inclinationem principũ, qui Philippi quondã ducis Sueuiæ filiã in commune bonũ nobis putârũt consociandam: Sed obstat prohibitus consanguinitatis gradus: cui si apostolico munere consulatur, nihil est quod nos detrectemus. Cæterùm rem omnem in communem omnium vestrûm deliberationem reijcimus, consilio vestro nõ defuturi: hoc enunciantes, si sex annorum millibus nobis vita, quæ perangusta est, donaretur, nollemus inire consortiũ thalami cũ detrimẽto perpetuæ salutis: quid enim habet omnis mundus, quod animæ suæ quisq; præponat? Nec mouemur super dote, quæ quoniam sit amplissima, inter quatuor Philippi filias distribuatur: Nos in re toti ex vestro pendemus consilio: nihil nisi quod communis prosperitas, & vestri iudicij indubitata grauitas denunciauerit, nobis est faciendum.

CAPVT

CAPVT XXXI.

ILli abiêre cõsulturi. Cumq; frater eius Palatinus ipse quoq; in cõcilium abire iam vellet: Sede, inquit rex, nobiscum germane frater, nè cuiusquam liberam in concilio vocem frons tua discutiat. Deliberati rediêre: Lupoldum Austriæ ducem facundißimum principem verbo responsionis onerantes, qui his verbis sententiam omnem omnium explicuit: Hic, inquiens, cœtus prælatorum ac principũ, optime ac illustrißime rex, gratias habet modestiæ tuæ, quòd rem tantam in arbitrium eorum conieceris, meq; omnium verbis iußêre vt edicerem: Rem esse nõ magni consilij, quæ luce clarißima cõmuni totius Germaniæ paci sit consultura: nec enim solius tuî nunc agitur causa, sed communis omnium nostrûm salus & prosperitas eò inclinat: Si renitereris, oratũ venirẽt principes, vt affectũ in se tuũ inclinarent: Nũc quoniã in medio hæret sentẽtia, ex eorũ quos euocâsti cõsilio ꝓcessura, nemo in hoc cõuentu discrepat: omniũ eò ꝓpendet inclinatio, vt felicißimas, quod cõfidimus, nuptias, & nobilißimæ puellæ tibi torum cõsocies. Quod ad prohibitionẽ sanguinis pertinet, assunt apostolici legati cũ eius rei plena facultate: qui suum in ea re ministeriũ non detrectant, quãdò publica salus, & omnium consensus hoc deposcit coniugiũ: quod tibi omnes qui assunt, quiq; absunt, longũ, faustum, felix imprecantur. Vbi rex nõ ingratus acqeuit, iussa est vocari puella: Vbi venit, à principibus ex latere regis inclinans, & sic suscepta collocatur. Rex anulo subarrauit cõsidentẽ, & excepit in osculo pacis: Indè in medium cardinalium ambo excipiũtur. Tum assurgens rex: Eccè, inquit, quod petistis, regi-nam habetis: vos quisq; de suo ministerio cogitate: nostrum fuerit, communi omnium inuigilare saluti. So-

luto conuentu, puellam iussit cum germana honorificè Brunswicum deduci: ipse rex terrarum negocijs & regni curis intentus, cogitabat iam de profectione in Italiam, deq; Imperij corona suscipienda cum principibus agere incepit. Conuentu in eam rem in Augustam indicto, prælati & principes ex vniuerso regno ordinantur, qui euntem in Italiam regem comitentur. Erant autem hi: Treuerensis, Magdeburgensis archiepiscopi: Herbipolensis, Spirensis, qui & regni cancellarius, Argentinus, & wormatiensis, Basileensis, Constantiensis, Patauiensis, Curiensis, Augustensis, Eistatensis, Pragensis, Olmucensis episcopi: De Augia, de sancto Gallo, de Kempten, de & wissenburgo, de Seltza, de Prunna, de Ebsterna abbates. Principes hi fuêre: Bauariæ, Lotharingiæ, Saringiæ, Carinthiæ, Morauiæ, duces: marchiones, & comites plurimi. Cæterùm qui remansêre, transeuntium sumptibus cooperabantur. Circa assumptionem Virginis alpium iuga tanto septus agmine rex transmisit: Per Insprugge Brixiam attigêre: Deindè Athesis fluuij dextra transeuntes, Tridentum peruenêre. Ad Clusam Veronensium arx erat, quam magna manus militum insedit Veronensibus infesta. Regi autem transitũ fecêre incolumem, qui arcem tenebant, se ac sua offerentes. Veronenses tamen ab impugnatione non cessauêre, quamuis rex pacem illis denunciaret. Qua ex re exasperato rege, multis illi millibus aureorum regi datis, in gratiam eius rediêrunt. Procedens autem cum expedito agmine, à Cremonensibus, & Mantuanis obuijs excipitur cum honore. Transito Pado, Parmenses, & Pontremolenses honore certabant in suscipiendo rege: Nec defuêre Mediolanenses, Ianuenses, Lucenses, qui in viam occurrentes, suarum vrbium claues & magna pertulêre donaria,

naria, regijs agminibus in solatia sumptuum. Nec minor erat Hetruriæ cura regem in suis vrbibus honoranter excipere. Ad Viterbium vsq; procedens, obuium habuit summum ab Vrbe pontificem per millia Italica viginti: Ibi complexus & osculatus, inuicemq; principes orbis gratulati sunt, quòd mutuos mererentur amplexus & colloquia miscere.

CAPVT XXXII.

IAm October appetebat mensis, priusquàm rex ipse Romam contingeret, adoraturus ad limina sanctorũ apostolorum, vt Imperatoriam quoq; coronam acciperet. Habuit aũt in comitatu sex millia loricarũ, exceptis balistarijs, quæ leuis fertur armatura, & eorum numero præterito, qui non ad pugnandum, sed illustrandũ tanti regis exercitum affuêre ex prælatis: qui etsi ipsi minimè ad militiam scriberentur, duxêre tamen familiam non paruam, quæ militantibus insereretur. Cũq; imminere t dies coronationis, tantus est factus populi concursus, vt pressura grãdis & interitũ multis, & impedimenta rerũ faceret agendarum. Rex huic cõsulturus negocio, spargi numismata iubet in diuersum, vt à pressura distraherẽtur: & vix etiã ità lanceis & fustibus iter tenere poterãt in adẽ diui Petri, qui coronationi interessent. Igitur in Dominica qua concinit ecclesia, Dapacẽ Domine, Imperator factus Otto consecratur, & Imperij diademate coronatur, cũctis vel mẽte cõcinentibus, Fiat pax in virtute tua. Expleto magnificè officio, Papa vocat Imperatorẽ ad conuiuiũ: Sed maiori instãtia vrget Imperator, vt secũ ducat ad epulas pontificẽ. Cùm ergò inscendenda essent iumenta, Imperator non immemor apostolicæ reuerentiæ, strepam apprehendit, & isto animo perdurans, cum illo proficiscitur per vrbem in locum conuiuij ad Lateranũ: vbi simul in vnum diuiti & pauperi parata

ab Imperatore ſumma cura manebat refectio. &Waldemarus interìm Bremenſis poſt exitum Philippi, iã pauper & exul, aures ſummi pontificis pulſare non deſiit, miſericordiam implorans. Sed quoniam multiplex erat cõtumacia, nihil potuit ampliùs impetrare, niſi vt extra Bremenſem eccleſiam in pontificalibus diuinum perageret officium. Obſtitit quoq; illi Ottonis Imperatoris cum Danorum rege &Waldemaro adhuc perdurans intelligentia, propter affinitatem, quam frater Imperatoris &Wilhelmus cum rege inibat.

CAPVT XXXIII.

OTto iam Imperator factus, priuſquàm Roma abiret, ab Rom. exaſperatus, ſe vertit in illos, intùs & foris oppugnans. Hucuſq; aũt inter Rom. pontificem & Imperatorem integra durabat affectio. Non ſatis aũt conſtat, quibus ex cauſis orta ſimultas, Imperatorem cõmouit in Romanos, & perindè pontificẽ, niſi quòd promptum eſt cõijcere, iam ciues Rom. ipſa iamdudùm vera Romanitate vaneſcente, ex omni colluuie gentium nouum populũ, quod Itali quoq; ſcriptores teſtantur, pacis hoſtẽ, quietis impatientem, nouitatis aliquid ab Imperatore, quod ille dare nollet, poposciſſe: vndè orta ſimultas illos prælio conſumpſerit. Ad pontificẽ autem illa poterat ſubeſſe cauſa, quòd Imperator per Italiam antiqua Imperij iura reposceret, quorũ iam quædã trãſiſſent ad eccleſiã. Vendicabat quoq; ille Mathildis potẽtis per Italiam fœminæ locupletem hæreditatẽ, quã illa legãſſe diceretur eccleſiæ: Imperatore reclamãte, ꝙ duplici iure ad eum pertineret: Nã legitimus hæres videbatur amitæ ſuæ, quæ nata fuit, vt oſtẽdimus, ex marchionibus Saxoniæ: & illo etiam iure non extante, vacantis feudi redibat ad Imperium directũ dominiũ. Abiens vrbe Imperator,

tor, prædia quæ Romanæ dicerētur ecclesiæ, inuasit Montē Faliscū, & vrbes conterminas. Papa missis nuncijs admonuit, vt sibi tēperaret: memor esset longæui in personam eius fauoris ab ecclesia, & q̄ nouissimè paternā benedictionē præsens accepisset. Valuit amplius apud Imperatorem indignatio, quàm vlla cōmonitio. Ex Tuscia aūt iam diù fatigata, vertit agmina in Apuliam: quam Fridericus Henrici Imperatoris filius, sub ecclesiæ manens protectione, iure hæreditatis de materno sanguine tenebat, cùm sibi ecclesia dominium directū asscriberet. Ergò q̄ Imperator magis magisq; increscens, ab iurijs ecclesiæ nil tēperaret, Papa illū anathematis mucrone percussit. Interim Gerhardus Osnaburgensis episcopus Rom. pōtificis translatione, in archiepiscopū Bremensem confirmatur: Sed dux Bernhardus pro &waldemaro faciēs, ipsum reduxit Bremam: Cui ciuitas intantùm fauit, vt pro ipso interdictū ecclesiasticū diù sustineret. Sed per idē tempus idē dux Bernhardus de Hadeleria reuersus, finē viuendi fecit, filiū Albertum natù minorem in ducatu, Henricū seniorem in comitatu de Berneborg & Anehold, habuit successores. Henricus autem Palatinus, Leonis filius, Henricum morientem filium præmisit, & sine hærede remansit. Luctantur interim de Bremensi diœcesi Gerhardus & &waldemarus. Henricus Palatinus pro &waldemaro arcem Valkenberg, & Gerhardus Sluttere in aduersos extruxerunt. Quarè autem Bremenses inhæserint &waldemaro, vide in Metropoli.

CAPVT XXXIIII.

ANnus erat duodecimus post mille ducentos, cùm Innocentius Papa, qui iā operas omnes in studio quod verterat in Ottonē, videbatur amisisse, intantum

cœpit odisse hominem, quantum antè dilexit: & cohortatur principes electores, vt quoniã ipse excommunicatũ pridèm, & deindè depositũ Imperio Ottonem abiecerit, alium sibi principẽ deligant ad Imperiũ, obijciens illis Fridericũ adolescentem annorum XX. Siciliæ regem, Henrici Imperatoris filiũ, Friderici I. nepotem. Interìm Otto nuptijs Brunswico celebratis, breui pòst nouã nuptam amisit morte subtractam. Fridericus aũt instinctu pontificis rex Romanorum electus, regem Bohemiæ in societatem belli in Ottonem assumpsit, & duxit in hostem, Brunswico illum pulsurus: Sed illos audiuit apparatus Ottonis: vt Quedelẽborg veniẽs, indè iter vertens retrò abiret. Priusq; tamẽ ad hoc perueniretur, Otto q; sciret auersum sibi pontificis animum, & perindè principes per excommunicationis suæ nexum congressu suo abstinere, nec ignoraret Friderici motus ex Italia, omnibus itineribus eius exploratis, apud Constantiã illi obiecit copias: Sed ferocior erat Fridericus ad transitũ, q̃ ad interuertendũ Otto. Cùm primùm peruenisset inuito Ottone in Germaniã, terram patrum suorũ, hostem statuit in loco suæ mãsionis oppugnare: sed iter vertit ex causa quã diximus. Interìm Frãciæ rex Philippus, cùm sciret Ottonẽ malè sibi affectũ propter ꝓpinquitatẽ sanguinis ad Angliæ reges, q̃bus iamdudũ bellũ erat cum Francis ex possessione Normanniæ, quã vterq; sibi rex vendicabat: Is igitur rex misso Moguntiã filio Ludouico, persuasit Friderico, vt in Valentianum oppidum situm ad Mosam, sibi pro ineundo fœdere occurrerent. Quod vbi factum est, ingens bellum exarsit in Ottonem: Iam enim Philippus Franciæ rex infestus Fernãdo Flandriæ comitis filio regis Portugaliæ, in Flandriam ducit. Is comes se regi Angliæ submittit. Rex Angliæ Ottonem Imperatorem

ad

ad arma vocat: Erat enim Aquisgrani Otto. Paratur bellum omnium maximum, cùm reges duo, Ro. & Angliæ, in Francum concitarentur, Friderico adhuc ad omnia quieto: Expectabat enim exitum prælij, quod parabatur vtrinquè. Igitur cùm rex Franciæ iam Flandriam peruastâsset, Otto Imperator, quòd esset sorore Iohannis Angliæ regis genitus, venit cum expeditis copijs in eam regionem. Rex Franciæ tanta mole bellum agebat, vt omnem iuuentutis in regno suo florem duceret in agmine: Tornacū Franci petunt, audito tanto duorum regum in se apparatu, quòd eam vrbē Flandrenses pridèm occupâssent: sed facilè rex tantis copijs recuperauit. Dum autem ibi Franci multa moliuntur, Imperator multo suo comitatu Flādrensibus propinquat. Quod vbi Francis nunciatur, parant se prælio. Sed cùm essent angustiora itinera, procedere in hostes rex noluit: Verū prudenti vsus cōsilio, retrocessit in patentiores campos, tribus indè millibus, ad pontem (vt vocant) Bouinum. Sequutus cum agmine instructo aderat Imperator: Iam in alterno conspectu agmina erant hostilia: explicuit vterque copias suas ad pugnam.

CAPVT XXXV.

REx Franciæ conuersus ad suos, ait: Otto contumax ecclesiæ, iram Dei supra se meritò contremiscit: nos, etsi peccatores, ecclesiæ tamen paremus: Quocirca auxilium eius ab alto benè sperantes præstolamur: in cuius nomine prodeat diui Dionysij felix signū. Ab altera autem parte Romanæ fulserūt aquilæ, volant per nubila signorum dracones. Ità autem itineris ratio cōparabatur, vt Otto in aduersum staret solem, cùm rex à tergo illum pateretur, & ipsa iam meridie acriùs vrebat. Sinistro autem regis ac dextro Flandrensium cor-

nu prima pugnabat acies. Flandrensium comes memor, q̃p in sua, proq̃ sua ditione tam magnũ prælium iniretur, vt fortem decebat, fortia facta suis præferebat. Sed dum audẽtiùs q̃ prudẽtiùs pugnat, capitur: Miscentur pugiles: equites incurrunt equitibus: Acris pugna tribus horis perdurauit: Cædunt, procurrũt victi victoresque. Germani qui cum Imperatore venerant, regiam aciem validè perurgebant: Peruenerant aliquãdò perfringentes aciem, tam de propinquo pugnantes, vt regem Francia equo deturbarent. Signifer inclinabat lilia, vt auxilia vocaret. Imperator vicißim à Gallis nõ segni pugna impetitur. Inuentus est qui approperans frena iumenti eius arriperet: sed facilè ille cum suo detrimento repellitur. Excepit vulnus in caput sonipes Imperatoris: vndè factũ est, vt inuitum auerteret acie: Sed nouo rursùs impositus iumento, redibat ad pugnam. Tanta autem erat pugnantiũ densitas, vt minimè in aciem reciperetur. Percrebuit fama de Imperatoris fuga: Eam Galli excitârunt, & clamoribus vulgârunt. Perurgebat vtrinquè acris pugna: Cæduntur, capiuntur, fugiunt. Comes Bolonienſis inter nouißimos ex acie Imperatoris subsistit, donèc & ille caperetur: Gallis tandèm cedit victoria. Hic erat exitus grauißimæ pugnæ, quam Galli multis celebrant carminibus, gloriã suæ gentis efferentes. Ottoni hoc contigisse infortunatum bellũ quis nõ videt ob contumaciam in Rom. ecclesiam? Comes Flandriæ tum captus, XII. continuos annos egit in carcere, cùm interim Iohanna coniunx prudentißimè Flandriam administrauit: effecitque postremùm, vt maritum post multa eductum vinculis reciperet in terram. Otto autem Imperator in Saxoniam reuersus, sibi sæpè indignatus, quòd consilium sumpserit oppugnandæ Rom. ecclesiæ. Fride-

ricus

ricus autem contra eum magis ac magis inualuit: Nam Triueltz & Landeskrone, quæ vsque in eum diem pro Ottone senserant, vi cepit, anno XV. post. MCC. à nato Christo.

CAPVT XXXVI.

QVo tempore rex Daniæ Waldemarus multis nauibus per Albim transiens in Stadium, quod pridem Waldemarus episcopus occupauit, cogitabat opprimere: Sed prohibebat Palatinus Ottonis frater, ità vt tum infecto negocio rex frustratus redire cogeretur. Imperator autem cum fratre, & Ottone marchione de Brandenburgo, & Waldemaro episcopo obsedit Hamburgum. Ciues cùm regi Danorum parérent, magis tamen afficerentur Adolpho iuniori comiti, facilè cesserũt tantis viribus. Sequenti tamen anno seruabat rex Daniæ tempora, cùm Albis glacie indurata esset: Qua occasione traiectis per glaciem copijs, ad Stadium peruenit oppugnandum, vt extruderet Waldemarũ episcopum regni sui insidiatorẽ: Sed cùm gelu laxato, glacies quoquè cœpit flaccescere, timens rex nè regressu intercluso fame laboraret in hostica terra, reduxit exercitum: & omnes vires in recuperandum oppidum Hamburgum conuertit, quod priori anno Saxones occupârũt. Iam in id roboris primùm coaluerat, vt regem, quod anteà non potuit, sustineret oppugnantẽ: fame curabat perurgere, cũ rex subtùs ad Albim erigeret præsidiũ. Extat locus in parochia diui Nicolai, (Vrbẽ nouã vocãt) in quo tum arcẽ à rege firmatã crediderim. Angustũ enim oppidum, ꝑter diui Petri parochiã, tũ aut parũ, aut nihil incluſit: nã reliquæ partes illi posteà accesêre. Supra verò oppidũ ad partẽ oriẽtis Albertus Nordalbingiæ comes, quẽ rex fecit Adolpho III. succedere, (comes is erat de Orlemũde, tertij

de, tertij Adolphi vterinus frater) & ipse fortaliciũ erexit, prohibendis inuectionibus rerũ necessariarũ. Afflicti autem fame, & cùm non cernerent qui eximeret eos calamitate, pacti libertatem, regi se dederũt. Interim Stedingi, qui hactenùs Waldemarum episcopum defensitauerant, Gerhardo se archiepiscopo coniunxerunt, & Bremenses cum Waldemaro impugnârunt: Contra quorum impetus Bremenses Henricum Palatinum Ottonis fratrẽ inuitant. Idem quoquè Gerhardus, vt Waldemarum episcopũ excluderet, adiutus ab Alberto memorato comite, arcem & præsidium ad Zwingam fluuium erigit: Sed Henricus Palatinus pro Waldemaro & Bremensibus sentiens deiecit. Proximo tamen anno ipsi Bremenses iam malorum pertæsi, iuncti Stedingis, Gerhardum archiepiscopum suam introducunt, exclusso Waldemaro. Imperator autem Otto cum fratre Henrico, Bremensem parochiam ferro & igne inuadunt, cùm Waldemarum, cui studerent, cernerent excludi.

CAPVT XXXVII.

ALbertus comes Nordalbingiæ nauigat in Liuoniam, pugnaturus aduersùs infideles, quæ tum peregrinatio per singulos annos renouata, multum fructum afferebat in conuersionem gentium: quæ pro duritia nationis, non nisì armis potuit ad iustitiam flecti, procurante Alberto Liuoniensi episcopo: qui per annos triginta, continuata nauigatione, peregrinos portat atque reportat, duces, comites, pontifices, prælatos, milites, militares, equites, peditésque, ciues, mercatores, qui zelo deuotionis accensi, fatigari non poterãt, quandiù supereſſet quod ageretur. Sed interim Otto Imperator cùm magnis diù laboribus per annos penè viginti in regno & Imperio laborâſſet, nihil adeò sensit infortunatum,

tunatum, quàm ecclesiæ rebellionem: Vndè factum est, vt nunquàm posteà felix successibus esset. Cùm autem morbo laboraret, qui vitam illi abstulit, nimiùm facti pœnitens, & ineffabili contritione compunctus, in arce Hartesburg mansitabat: A Sifrido Hildesemensi episcopo absolutus, in pace quieuit, quam absolutionem Honorius Papa ratificauit. Tanta autem fuisse fertur morituri pœnitudo, vt coquinarijs suis præciperet collum suum calcaneis premere, & vilissimam Dei creaturam omninò supplantare: Optima autem spes salutis in tanta contritione. Quo tempore ministeriales ecclesiæ Bremẽsis, arcem Vordia, quam erexêre duces Saxoniæ, occupauerunt, per occasionem, quam diximus in Metropoli. Sequenti statìm anno Fridericus rex conuentu habito apud Goslariam, principes cõuocauit: vbì Henricus Palatinus, Ottonis frater, insignia Imperij principibus exhibuit: Et indè apud Francfordiam, Gerhardus Bremensis archiepiscopus, quem pro ciuitate Bremensi in causam traxit idem Henricus Palatinus, ibì diem suum obijt, substituto in eius locum Gerhardo Padeburnensi præposito, Bernhardi de Lippia, primùm comitis, pòst abbatis, demùm episcopi, filio. Quo etiam tempore rex Daniæ Reualiam in Estonia Liuoniæ prouincia occupatam extruxit, & ad Christianismum redegit: ex quo tempore semper permansit sub ecclesiastica ditione metropolitani Lundensis, quanuis temporale dominium peruenerit ad fratres ordinis Teutonicorum in eadem prouincia.

CAPVT XXXVIII.

FRidericus eius nominis II. iamdudùm viuente Ottone Rom. rex electus, ab Honorio Romæ coronatur Imperator, Henrici filius, Friderici I. Imperatorum

rum nepos, anno Christi vicesimo post mille ducentos. Sed quod contigerat ecclesiæ in Ottone, idem sensit in Friderico: Nam post acceptam à Papa benedictionem, vterq; verso in ecclesiam dorso, in eius detrimentũ multa patrabat. Ferunt tum temporis concessisse è vita Constantiam eius matrem, fœminam & annis & prudentia maturam, quæ filium diù vitijs pro sua reuerentia cohibuit: Quæ vbi abscessit, continuò liberiores sumpsit habenas, frenatamq; aliquandiù nequitiam passus est vulgari: Nam summo pontifici primùm renisus, multa fecit quæ non decebant: Monitus non destitit: Excommunicatione pulsatus contempsit, exarsitq; magis in malitia. Comminatus est pontifex in eum deteriora: Irrisit primùm. Exindè pontifex exoluit vinculo religionis omnes illi sacramento deuinctos: sed insanabilis permanens, etiam Imperio deponitur: Sed neque hoc magni fecit. Nam filium suum Henricum decennem puerum, nè ab Germanis abijceretur, regem Germaniæ declarauit Francfordiæ: idq; ratum habuêre principes electores. Sunt huius rei exempla plurima. Nam hoc ante illum fecit Fridericus I. de Henrico filio post se imperante: Fecit idem Henricus IIII. primùm de Conrado filio, indè vbi iste displicuit, deficiens à paterna improbitate, Henricum V. alium filium regem declarauit: qui etiam viuentem patrem depulit Imperio. Hoc exemplum ætate nostra sequutus Fridericus III. in Maximiliano filio, qui nunc regnat, magis, vt ferunt, fieri passus est à principibus electoribus, quàm faceret. Erat tum annus XXIII. post mille ducẽtos à Christo nato, cùm Waldemarus rex in Dania sua ruri pernoctans, casum pertulit miserabilem: nam quòd castra tum sub diuo teneret, non apparet ex quiete tẽporum suorũ in regno: fortè tunc venatoribus

nibus apricabat, ruſtica domo pernoctans. Id obſeruans Henricus Zwerinenſis comes, homo Saxonici generis, audax facinus, & omni ſeculo memorabile, eſt aggreſſus. Erat idem Henricus extra regis gratiam ex cauſa quam ſuprà memorauimus, quòd Iohannem Gantz arce ſua Grabow exegiſſet, profugientem in regnum: Eaq; ratione præcepto regis Albertus de Orlemũde comes, Henricum memoratum etiam quibuſdam ſui iuris arcibus exuiſſet, iamq; publica interpoſita fide idem Henricus ad placandum regem veniſſet in Daniam: Cúmque illi duras reconciliationis ſuæ conditiones, quas ſubire non poterat, obtendiſſet, obſeruabat tempora, quibus in venatione omnes regij ſtipatores iam dilapſi, regem in tentorio cum vno vel altero reliquiſſent, noctù ingreſſus Henricus cum fidiſſimis, regem vinxit cum ſuis, & obturans ora captorum, perducit in nauim, quam nõ longquam habebat apparatam: ità regem noctù eremigans, nemine ſentiente, captum perducit in Saxoniam, & in Dannenberge graui cuſtodiæ mancipabat. Tentatum idem aliquandò de Friderico I. Imperatore, ad amnem cum ſolo famulo diuerſante: Vndè emergens quidam qui obſeruabat, coriaria, ſed ſtricta veſte, Imperatorem medium implicuit, conatus pertrahere in amnem vt abriperet, peregiſſétque, niſi gladio miniſtri abacto latrone, Imperator ſe explicuiſſet, illo per amnem ad ſuos natando reuertente. Sed hæc aliâs. Cùm ergò Henricus rex, Imperatoris Friderici II. filius, ſenſiſſet captum Daniæ regem in Saxonia prouincia ditionis ſuæ detineri, gratiam aliquandò eius initurus, curiam indixit in Bardewico, dudùm euerſo per Henricum Leonem oppido, ſed nunc paulùm reſpirante. Aderat eidem Henrico Engelbertus

bertus Colonienſis archiepiſcopus, multa molitus in relaxationem vincti regis, nihil profecit. Permanſit autem duobus annis in carcere, donèc XLV. marcharum argenti millibus ſe redimeret, exceptis denarijs & muneribus, quæ in eam rem medio tempore impendit amicis, ſicq; vincula exiuit, quæ duos per annos à comite tenuit.

CAPVT XXXIX.

FAm benè gerendarum rerum occaſionem obſeruans Adolphus iunior comes de Scowenborg, auxiliante patre & Gerhardo Bremenſi archiepiſcopo, Henrico de Zwerino, & Henrico de Swerle comitibus, dum rex captus teneretur, expergiſcentibus etiam Holſatis, qui iuniorem comitem latentes in paluſtribus Swilſtriæ induxerunt trans Albim, vocat auxilia, terrámque occupat patrum ſuorum Tranſalbinam. Albertus de Orlemunde comes, qui hactenùs à rege terræ præfectus omnia gubernabat, cùm nullas à capto interim rege ſuppetitas haberet, obuiàm tamen profectus venientibus, collatis prælio manibus, ab Henrico Zwerinenſi comite capitur, & cum rege Danorum auunculo ſuo vinculis mancipatur: Rege tamen, vt diximus, ſuo ære redempto, manebat ille in carcere ex eo die in annos duos. Quo tempore Fridericus Imperator, mortua prima coniuge, filiam duxit Iohannis regis Hieroſolymitani: vndè reges omnes Siciliæ, vendicant eandem ſibi inſcriptionem: nam ille pro dote ſuſcepit titulum inanem eiuſdem regni Hieroſolymitani. Anno deindè proximo, qui fuit ſextus & viceſimus, rex Daniæ Swaldemarus, cùm multùm doleret per tempora captiuitatis ſuæ iterùm amiſſam Nordalbingiam, captúmque Albertum cognatum ſuum de Orlemunde comitem, expeditio-

peditionem fecit in Holsatiam, ad eam, si fieri posset, recuperandam. Auxilio illi fuit Otto princeps Luneburgensis, & wilhelmi, qui erat Leonis filius, natus sorore & waldemari regis Helena. Sed non prævaluit tam subitò recuperare, quod tanta iam virtute comes Adolphus cum Holsatis tenuerunt. Hîc prudens lector attendat vulgarem omnium super hac re scribentium errorem, quos nominis fallit similitudo: Tradunt, Adolphum tertium, quem cæsus apud Demyn pater paruulum reliquit, quémque primùm Henricus Leo Holsatia exturbauit: deindè cùm per Imperatorem Fridericum eam recepisset, secundò ab Kanuto rege, & & waldemaro tum duce eius fratre eiectus sit: eundem nunc tertiò Nordalbingiam recepisse, & indè nauigâsse in Liuoniam, & reuersum, ordinem diui Francisci suscepisse. Sed ratio temporum non sinit, vt vnum hunc extitisse credamus. Nam qui anno sexagesimoquarto, cùm pater cæderetur, paruulus erat: iam eiectus à Kanuto rege ad minùs erat quadragenarius: hoc verò tempore recuperatæ Holsatiæ supra sexagesimum ageret annum: Quomodò ergò potuit idem post triginta annos & ordinem Francisci suscipere nonagenarius & supra, ac in eo per annos XVI. & vltra viuere? Quis credat octuagenarium cum coniuge nauigâsse in Liuoniam, & ibi depugnâsse? Sed qui diligenter rem intuentur, inuenient filium eius patri extitisse æquiuocum: qui terram Nordalbingiam patre iuuante recuperârit, quémque adolescentulum mulier, quam dixi, nobilis à patre impetrârit: qui procedentibus annis, cùm in eam venisset ætatem, vt armis idoneus esset, sumptis auxilijs quæ diximus, sit vsus occasione capti regis, & Holsatiam receperit, regique occurrerit, hoc vicesimosexto: & deindè ma-

dè maiori apparatu, quod in Wandalia diximus, & nunc paucis ad sequentem annũ repetamus, regẽ ipsum superârit.

CAPVT XL.

HEnricus Palatinus comes, qui iam solus ex Henrici Leonis filijs supererat, sine prole masculâ moritur, vicesimoseptimo post mille ducentos, & perindè Bremensis archiepiscopus comitatum Stadensem diù variè iactatum recuperauerit. Henricus Leo primus illum per arma vendicauit: Indè pulso illo in Angliam, Adolphus tertius Holsatiæ comes, illum deditũ ex Henrici custodibus per arma occupauit: vndè illum recepit Henricus Palatinus Leonis filius. Waldemarus quoquè Slesvviccensis episcopus, tunc electus Bremensis, aliquotiès accepit: sed in hunc vsque diem in manu Palatini permansit. Nam à diebus Luderi ducis, posteà imperantis, qui, vt diximus, capto Liemaro archiepiscopo in illius redemptionem accepit aduocatiam Bremensem: & deindè per potentiam Henrici Leonis accessit ducibus comitatus iste Stadensis. Vndè factum est, vt tres Henrici Leonis filij ità partirentur paternam ditionem, quòd Ottoni proueniret Brunsvvicum cum attinentijs, Wilhelmo Luneburgum cum terra sua, Henrico Stadium & Brema cum pertinentijs. Sed cùm sine virili prole Henricus decederet, pactus est ecclesiæ reddere sua iura: & ex pacto, quod idem præsente Imperatore Friderico II. cum Gerhardo fecerat archiepiscopo, idem nunc comitatus, Henrico moriente, ad ecclesiam redibat, vndè posteà non est auulsus. Quo etiam tempore, cùm Fridericus Imperator expeditionem in terram sanctam promulgari fecisset, multique se principes eidem peregrinationi accinxissent, inter

alios

alios Ludouicus Thuringiæ Landgrauius, beatæ Elisabeth maritus, in portu nauigaturus moritur: & Imperator, quæ reliquit arma, & in auro argentóque iocalia, omnia iußit confiscari: Cùm interim Henricus rex, Imperatoris filius, Brunswicum occupare contenderet, quòd eam precio comparâsse diceretur à seniore filia Henrici Palatini morientis. Ad eandem quoquè possidendam iure contendebat dux Bauariæ, qui minorem eiusdem Henrici filiam teneret coniugem. Cúmque hæc principes molirentur, Otto princeps Luneburgensis, Wilhelmi filius, Leonis nepos, omnes præuenit: & ingressus vrbem, eam magnificè defendit: vt frustrarentur, qui vel armis, vel emptionis, vel succeßionis titulo conabantur occupare: Factúsque est primus vtriusque possessor ditionis, Brunswici & Luneburgi, post auum suum. Titulus autem ducatûs, qui vacabat à tempore destituti Leonis, per Fridericum II. illis reddebatur: quod statim dicemus. Hic ergò Otto solus mascula stirpe remansit ex succeßione Leonis: Nam Otto Imperator, & Henricus Palatinus sine virili prole, vt diximus, decessêre. Saxoniæ autē titulum tum Albertus habebat Bernhardi filius: quem quidem Albertum ducem Nordalbingi vocauerunt: vt, quoniam regi Danorum iam rebellare cœperunt, Lubicam atque Raceburgum illi consignârunt. Dominos autem Nordalbingiæ vocant annales eos, qui intra Albim & Daniam aliquid ditionis tenuerunt. Hi fuêre Adolphus iam eius nominis quartus, Henricus de Swarle, de Zwerino, & Raceburgo comites: Instabat enim bellum maximum, quod totis Danici regni viribus imminebat.

CAPVT XLI.

ANnus erat septimus & vicesimus post mille ducentos, cùm iã terror Danici nominis obsolesceret, minúsque timeri inciperet, antè victoriosus rex, post eaquàm ab Henrico comite de Zwerino captus & redemptus esset, & iam semèl ex regno detonans, armis esset à Nordalbingis repressus: Cùm interìm ciues Lubicenses, iam se recogitantes pridèm Imperio per Fridericum I. coniunctos, per annos iam XXV. seruîsse Danis, viderémque Adolphum in Holsatia iugum eius reiecisse, & ipsi de sua libertate cœperunt intendere, mittentes ad Imperatorem iam Fridericum II. qui Imperiali culmini ostenderent, se non volentes esse per arma detractos Imperio, nunc ad eius subiectionem iterùm adspirare: si modò protectione Imperiali securi, tutiq; manerent. Nihil grauatus Imperator, ad vnionem Imperij illos recepit, eximens à iure violento, quod nolentes subierant, armis illos præcipiens suam tueri libertatem: scribénsque vicinis præsidibus, vt pro Imperij honore, accederent eorum auxilio. Quibus apud Imperatorem impetratis, mox obseruantes tempora, arcem quam Lubicæ tenuêre regij, ciues occupant, custodes præcipitant, & apertam regi rebellionem moliuntur. Rex euocato ex Transalbianis Ottone principe Brunswiccensi & Luneburgensi, ex sorore sibi nepote, ipse totius regni viribus in expeditionem venit: Mouit trans Eydoram in Holsatiam: nec segniores occurrerant archiepiscopus Bremensis Gerhardus, dux Saxoniæ Albertus, Adolphus de Scowenborg & Holsatia, Henricus de Zwerino comites, dominique Wandaliæ proximæ: quibus Lubicenses ciues omnia quæ possent, arma coniunxerant. In regijs autẽ agminibus erant Thietmarsi, qui comiti

comiti Adolpho clàm fidem fecerāt, pugna feruescente, se transituros ad eius signa. Ipso die Mariæ Magdalenæ acie concurrunt in Bornehouede. Ferunt, aduersum solem oculos Saxonum percussisse: Sed tum ciues Lubicenses votum concepisse super eius diei peragenda annua solennitate celebriter, si vincerēt: Apparuisse Magdalenam inter nubila, & nubem opposuisse fulgenti soli. Pugnatum est acriter: & cùm aliquandiù communis Mars sæuiret, demùm volitâsse victoriam in partem Saxonum. Rex cum filio vix elabitur: Otto dominus Luneburgensis capitur: Dani qui cædi superfuerant, fugæ præsidium quærunt. Captus Otto in vincula deducitur: præda inter milites diuiditur: Adolpho Holsatia, ciuibus Lubicensibus libertas prouenit ex victoria. Interim Albertus de Orlemunde comes, quem Henricus de Zwerino vinctum tenebat, reddita arce Louenborg, quam sui tenuerunt, liber euadit. Arx Alberto duci redditur, quam pater eius primus firmauit: vndè successores eius tenent in hodiernum: Id erat militiæ stipendium duci: Nam captum Ottonem Zwerinensis comes suo lucro asseruabat.